

Шевченкіана

9—10 березня 2018 р. Канів. Фото Юрія Кардаша

Продовження теми на стор. 8—9

СЛУЖИТИ ІСТИНІ

3-4

ПОЛІТИЧНІ ВІРШІ

5

“ПРОСВІТА” — 150!

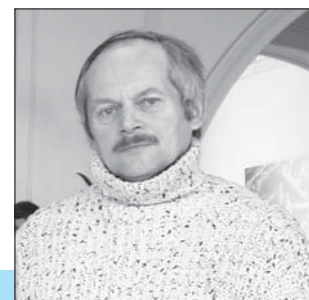
6-7

ШПИТАЛЬНІ НОТАТКИ

11

(Р)ЕВОЛЮЦІЯ МІФУ

14

«Доки б'ються наші серця — звучатиме мова Кобзаря»

Світлана МАСЛОВСЬКА,
заступник голови Чернівецького ОО ВУТ
“Просвіта” ім. Т. Шевченка

Біля пам'ятника символу української національної ідеї нас було не тисячі, але справжність витала у просторі душі кожного, хто прийшов на зустріч із нашим національним “вирівнювачем хребта”. Бо на сторожі коло нас стояло слово..., бо минає 27 років, як маємо свою державу, а й досі шукаємо в собі ознаки “вертикалі”. За ними далеко не варто ходити, достатньо вдумливо читати “Кобзар” — і відповідь не забариться — “учітеся, брати мої, думайте, читайте...”

“...Його слово правди і віри має силу робити нас сильнішими — воно в строю з бійцями-героями війни на сході України, воно поруч з кожним із нас...” “... Він був поетом сильної лицарської нації і вірив у це та наближав її. Чи ми сповна відаємося, щоб не почувалися духовними боржниками перед своїми дітьми?...” “...На Майдані й на цій війні світ захоплюється нашим патріотичним духом, хто голірuch ішов на ворога. Але... щось трапилось... Не дждавсь волі України Тарас, і ми ходимо по колу...” “...Чому не потребує захисту іспанська, англійська, французька та, зрештою, російська мова, а наша — Шевченкова, не має ані домінування, ані поваги, як того заслуговує?...” “...Його “Кобзар” започаткував новий етап у розвитку української літератури і мови, а ми й досі не маємо україн-

Під таким гаслом у Чернівцях відбулося пам'ятно-урочисте зібрання-вшанування велета українського слова Тараса Шевченка. Буковинці ініціюють всеукраїнську акцію на захист української мови. Ініціатори та організатори заходу — обласне об'єднання Всеукраїнського товариства “Просвіта” ім. Т. Шевченка (голова О.Савчук), співорганізатор — ГО “Майдан” (голова ради Ю. Скорейко).

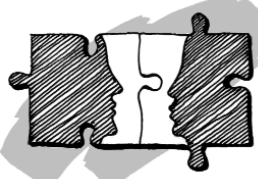
Перед початком мітингу митрополит Чернівецький і Буковинський УПЦ КП Данило, а також митрофорний просвітер Собору Успіння Пресвятої Богородиці УГКЦ о. Валерій відслужили молебень пам'яті за великого поета. Священнослужителі закликали буковинців єднатися навколо мудрого слова Шевченка, захищати рідну мову, яка потрапила в немилість у “своїй хаті”, не руйнувати, а будувати Українську Церкву, державу, бути гідними послідовниками Тараса.

ського Закону “Про державну мову”, яка нині є однією з головних складових національної безпеки...” “Президент Порошенко пропонує розробити 10-річну програму зміцнення державного статусу української мови, проте вона не матиме правової сили й не гарантуватиме захисту і зміцнення, тому вкрай необхідний Закон про мову...” Ось такі мовно-Шевченкові паралелі проводили просвітяни Буковини — доцент кафедри української літератури ЧНУ ім. Ю. Федьковича, голова ГО “Союз українок” Л. Березан, голова обласної “Просвіти” О. Савчук, голова ГО “Майдан” Ю. Скорейко, учасник Революції гідності В. Любанець, учень Чернівецької гімназії (власними віршами) О. Фесюк, голова Заставнівської районної “Просвіти” С. Масловська. Саме питання про мову стало ключовим і вирішальним для направлення Звер-

нення до Президента України, Кабінету Міністрів та Верховної Ради про прискорення ухвалення нового Закону “Про державну мову”. Тож учасники зібрання одногослоно затвердили “Звернення”.

Ми довго співали пісень на слова нашого пророка і мислителя, а перші партії хорового співу вели професіонали — хор “Гомін” та колектив “Козацькі берегині”.

Подібний сценарій Шевченкіани — Всеукраїнської акції на захист рідної мови, яка триватиме до 31 березня, просвітяни Буковини пропонують колегам із інших областей. Так, ми мало сподіваємось на те, що на Звернення з кожного регіону України зважать вищі чини нашої влади. Але народовці (так колись називали просвітян) завжди стояли на сторожі Світла, Знань, Волі українців і з цієї дороги не зійдуть ніколи. “Та нехай собі як знають, бжеволіють, конають, нам своє робить...”

ЗВЕРНЕННЯ

**Чернівецького обласного об'єднання
Всеукраїнського товариства "Просвіта"
ім. Тараса Шевченка
до Президента України
Кабінету Міністрів України
Верховної Ради України**

28 лютого цього року Конституційний Суд України скасував Закон № 9073 "Про засади державної мовної політики", так званий закон трьох "К" — "Кремля-Ківалова-Колесніченка", який ганьбив націю та заохочував русифікацію. Отже, зараз, доки не ухвалено новий закон, є ризик вважати чинним "Закон про мови" Української РСР 1989 року, який безнадійно застарів, містить чимало преференцій для російської мови, суперечить новому Закону "Про освіту" та не відповідає вимогам часу.

На превеликий жаль, наша країна досі не позбулася пострадянської спадщини домінування російської мови серед широких верств населення. А закон трьох "К" призвів чи не до повної румунізації частини Чернівецької області. Як наслідок —

60 відсотків школярів, які належать до румунських меншин, взагалі не подолали поріг "склав/не склав" з тестування з української мови, що порушує конституційне право дітей на вступ до українських вишів.

Отже, настає нагальна потреба ухвалення нового мовного закону. Чернівецька обласна "Просвіта" пропонує об'єднати кращі елементи із законопроектів №№ 5556, 5669, 5670-д та вийти на консолідований Закон "Про державну мову" і таким чином захистити та значно розширити й закріпити використання української мови як державної у ВСІХ сферах життєдіяльності країни.

Чернівецьке ОО ВУТ "Просвіта" закликає Президента України, Кабінет Міністрів та Верховну Раду докласти всіх зусиль для ухвалення цього За-

кону вже у першому півріччі 2018 року, щоб якнайшвидше подолати правову невизначеність, аби уникнути спекуляцій навколо мови у час передвиборної кампанії в Україні.

Візьмімо за взірєць наших відважних воїнів на сході Украї-

ни, які протистоять московській експансії. Ми теж маємо робити все можливе задля перемоги над російськомовною окупацією. Бо країна, в якій її громадяни не розмовляють державною мовою, не має національної ідентичності, а, отже,

не має права на суверенітет. Не виняток, що мова може створити конфлікт, з якого народжується або злет, або падіння.

Ухвалено на урочистому зібранні Буковинської Шевченкіани
10 березня 2018 року

Науково-освітня царина серед усіх сфер розвитку держави найпоказовіша щодо державних пріоритетів. Запроваджені вами і вашим попередником С. Квітком денационалізація і космополітизація — це шлях планованого знищення української національної держави в її інтелектуальній основі. Не намагаючись подолати системної багатостолітньої кривавої московізації нашої освіти та науки, ви, чиновники від освіти у своєму найвищому міністерському проводі, взяли насаджувати інтернаціоналізацію через *англійзацію*. Кульмінацією ваших антинациональних прагнень, спрямованих на нейтралізацію розвитку та зростання національного самоусвідомлення молоді, стало скасування обов'язковості викладання у вишах предметів *української мови та історії* (наказ № 1392 від 25 листопада 2014 р.), а відтак наказ С. Квіта "Про затвердження Порядку присвоєння вчених звань науковим і науково-педагогічним працівникам" (№ 183/28313 від 03 лютого 2016 р.) з особливими преференціями для англійської мови. Проте окружний адміністративний суд міста Києва (рішення № 826/11279/16 від 7 вересня 2016 року) постановив вилучити з цього "реформаторського" Порядку присвоєння вчених звань пункти, що стосуються: а) обов'язкового 10-річного стажу для здобувачів звань, б) наявності трьох обов'язкових публікацій у виданнях, включених до наукометричних баз Scopus або Web of Science, в) отримання сертифікату, що підтверджує рівень знання англійської мови на рівні B2 (<http://mon.gov.ua>).

Натомість згодом ми отримали майже ті самі приписи, які заперечив Суд, від вас, т. Гриневиц (нагадаю, що т. Гриневиц — це міністерська квота НФ від Яценюка) відповідно до наказу МОН від 6 лютого 2017 року № 174: 1) не менше, як одна публікація у наукометричних базах Скопус або Веб оф Сайнс для звання до-

Відкритий лист міністрові освіти т. Л. Гриневиц Про денационалізацію освіти та науки

цента і не менше, як дві публікації для звання професора; 2) той самий сертифікат рівня не нижче B2 з мов країн ЕС або не менше 10 АНГЛОМОВНИХ праць у тій самій базі Скопус або Веб оф Сайнс.

Водночас викладачеві вишу за працю англійською мовою, що надрукована в зазначених так званих наукометричних базах, в його персональному рейтингові нараховують 250 балів, а своєю, кровною, рідною мовою — лише 150. Ще більше цієї наукометричної "сили" маємо, коли за монографію державною мовою науковець у своєму рейтингові від вас, горе-освітніх глобалізаторів, отримує всього лиш 40 балів, а за навчальний посібник чи підручник для студента — аж 30! Чи є ще показовіша форма приниження свого? Звісно, що є: публікування у так званих наукометричних базах, що за кордоном, — 150 балів, а в рідній країні — 100. Ніяк не збагну: якого лиха ви товчете на українській землі, коли все, що вона продукує, маєте за вторинне. Чи не краще би вам податися, де суцільна англійська та й там демонструвати свою широчінь ліберально-глобалістську? З огляду на зазначене, прошу дати чітку відповідь на такі запитання:

1. Чи відомо вам, панове освітньо-наукові глобалізатори, що оголошена вами монополія на друк для науковців у базах Скопус (Scopus) і Веб оф Сайнс (Web of Science) є порушенням статті 46 Закону України "Про наукову і науково-технічну діяльність", де гарантовано науковцеві свободу поширення своєї наукової творчості, і то передусім з огляду на 34 і 54 статті Конституції України?

2. Чи розумієте ви, що ця нещодавно створена і слабо апробована монополістична наукометрія виростає з американських грантів, видаваних задля контро-

лю за науковими дослідженнями (за зразком системи керування наукою в СРСР) і що ця система тісно прив'язана до купки транснаціональних корпорацій?

3. Чи усвідомлюєте ви, що примусовий адміністративно-командний порядок оприлюднення наукових результатів лише у тих двох базах даних ГАЛЬМУЄ розвиток нашої науки (і не лише через довгоочікуваність і коштовність опублікування результату), демотивує науковців щодо створення ПИТОМИХ баз та породжує природний психологічний дискомфорт у сфері кар'єрного зросту?

4. Чи знаєте ви, що для української гуманітаристики, зокрема розвідок з української мови як основи самостійної держави, НЕ існує носія інформації у вами запровадженій прийнятій наукометричних базах? Чи ви думаєте, що галузеві науковці не знають поміж себе, в якому спеціалізованому джерелі варто опублікуватися задля найбільшого наукового резонансу, а отже, користі для нації і держави?

5. Чи відома вам публічна петиція 16 тисяч учених на сайті The Cost of Knowledge, що відмовляються користуватися продуктами та послугами монополістичного видавця Elsevier власника Scopus, через нав'язування університетам дорогих пакетів послуг? (див. "Інформація і право". № 2(21), 2017, с. 150).

6. Чому, публікуючи свої праці у фахових виданнях в Україні, науковці змушені писати анотації **російською мовою**, а список використаної літератури подавати у **латинській транскрипції**, а подекуди назви джерел **перекладати англійською мовою і подавати реферат англійською мовою**? Задля кого через власну безликість і комплекс малоросійства ви це приписати робити?

7. З якої рації ми, науковці, маємо писати свої дослідження англійською мовою і долучатися до розвитку наукового стилю цієї мови-експансіоністки? Хто ж тоді щоденно творитиме науковий стиль і наукову термінологію української мови як основної операційної системи нашого національного інтелектуального розвитку?

8. З огляду на запроваджені вами безпрецедентний формалізм у науці, запитую: де ж ваша хвалена і на шит взята автономія вишів, коли виші мають звітувати передусім за кількість публікацій у базах Скопус і Веб оф Сайнс, а не найперше тим, чи вони добре навчають студентів, яких розхачують після закінчення вишів як належних фахівців?

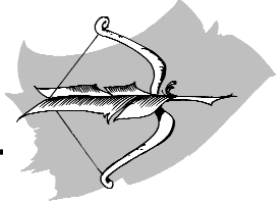
9. І найосновніше: яка нам користь із тих публікацій, яких не бачить власний народ? Для кого ми, науковці, це все творимо і пишемо? Чи не для сили і зростання власної держави і задля ширення наших ідей посеред нас? Чи не задля виховання національно свідомих та інтелектуальних молодих людей, що вкладатимуть свій здобутий хист у свою державу, а не працюватимуть у наймах на чужинці? Чи ви хочете інтегруватися у весь світ, не піднявши статусу власної науки в середині країни і не виховавши свідомих громадян? Чи ви, яко митарі, просто вирішили залізити науковцям до кишені, бо якось вони опинилися поза лічильником вашого запланованого визиску?

І це все, панове освітянські зверхники, відбувається на тлі повного нехтування державного статусу української мови в освітній сфері через запровадження в освітній процес мов національних менших і мов ЄС. Проте, як слушно зауважив відомий ірландський письменник Френсис Фегі, "геній завжди здохне собі все-

вітнє визнання, хоч би він промовляв найрідше уживаною мовою". Розвивав цю блискучу думку захисника ірландської мови і видатний український мовознавець Павло Житецький — дослідник нашого знаменитого Пересопницького Євангелія: "Якщо хочете працювати для українського народу, ставайте першокласними вченими та пишть свої праці українською мовою. Тоді мимохіть і чужі почнуть вивчати українську мову, щоб знайомитися з Вашими роботами".

Словом, глобалізатори та англїзатори, сайнсофіли і скопусофіли! Ніхто у світі не цінує тих, хто сам себе поцінувати не вміє. Будь-яка наука і освіта твориться передусім для самих себе, для сили своєї нації та держави, а тоді, коли вигідно, продається на експорт. Але з цієї ж егоїстичною метою: для свого народу і своєю мовою. Це закони природи, ви ж бо їй оголосили війну. То ця війна, коли не отямитесь, пожеже вас перших, а ми і далі творитимемо нашу українську науку українською мовою! Світ уже пережив тотальну латинізацію в добу середньовіччя, проте повсюдним знанням латини в освітніх і творчих середовищах українці своєї держави НЕ ПОБУДУВАЛИ, а хіба загальмували питомий розвиток. І що швидше світ виборсувався з глобальної латини і ставав національним, то більше шансів отримував кожен для своєї природної, а не кон'юктурної реалізації. До речі, англїї були серед перших як у делатинізації, так і в побудові націєцентричної держави.

Ірина ФАРІОН,
доктор філологічних наук,
професор Національного університету "Львівська політехніка", народний депутат України
VII скликання

Володимир СЕРГІЙЧУК, професор Київського національного університету імені Тараса Шевченка, доктор історичних наук

Так уже розпорядився Всевишній, що професорові Станіславу Кульчицькому випала доля чи не першому доторкнутися до тих численних документів, у яких відображалася велика трагедія українського народу в ХХ столітті — Голодомор-геноцид 1932—1933 років. Після того, як у грудні 1987 року про це заговорили з високої компартійної трибуни, то саме йому ЦК КПУ доручив дозване вивчення цієї проблеми, яке треба було вміло поєднати з одночасним запереченням штучного характеру злочину більшовицької Москви.

Тоді ж, в умовах горбачовської “перестройки”, професора Кульчицького допустили до таємних архівів у Москві, де зберігалися свідчення про Голодомор. Його водночас стали відряджати на міжнародні конференції, відтак він першим розпочав оприлюднювати невідомі доти документи, зрозуміло, під пильним наглядом високопоставлених партійних функціонерів, які дозволяли цензурі пропускати ті чи інші відомості.

Тож не випадково після проголошення незалежності України, коли виникла потреба негайного оприлюднення правди про Голодомор, саме професор Кульчицький був найбільш підготовлений до широко-масштабної праці в цьому напрямку. Він і старався, заповнивши своїми публікаціями шпальти газет і журналів, періодично випускаючи книги. Ревні комуністи дорікали йому за те, що перелицювався, зате наша розчлунена заокеанська діаспора відзначила ці заслуги премією Фонду Антоновичів.

За роки незалежності професор Кульчицький справді видав так багато про Голодомор, що вже почав плутатися в своїх працях з цієї тематики. Скажімо, в монографії “Український Голодомор в контексті політики Кремля початку 1930-х рр.” (Київ, 2013), в одному випадку він пише, що “Український Голодомор починався з двох постанов республіканських органів влади: постанови політбюро ЦК КП(б)У “Про заходи до посилення хлібозаготівель” від 18 листопада і постанови РНК УСРР “Про заходи до посилення хлібозаготівель” від 20 листопада 1932 р.” (с. 109), а трохи далі — зовсім інше: “Голодний мор започаткувала новорічна сталінська телеграма українському селянству” (с. 140) і “Сталінська телеграма від 1 січня 1933 р., з якої розпочинався Голодомор, адресувалася керівникам УСРР у Харкові” (с. 141).

Щось подібне, на жаль, бачимо і в його публікації “Голодомор—1933: міфи і реальність” (Дзеркало тижня, 17 лютого 2018 року). По-перше, всупереч вже давно установленому ним же самим поняттю про Голодомор 1932—1933 років, з чого, до речі, розпочинається вже згадана його книга, тепер професор Кульчицький розділяє цю трагедію на два нібито зовсім окремі періоди: так званий “загальносоюзний голод в Україні в 1932 році” і власне Голодомор на території України і Кубані в 1933-му.

Але ж про те, що голод в Україні люту-

Догоджати не всім, а тільки істині!

вав уже навесні 1932 року, свідчать документи українських архівів. Зокрема 15 травня 1932 року секретар Вінницького обкому партії Алексєєв писав до генерального секретаря ЦК КП(б)У Станіслава Косіора: в Уманському районі “в селі Фурманка за 10 днів апреля от недоедания умерло 27 душ, а с 1/V по 5/V еще 24 чел... В апреле этого года подобрано по г. Умани на улицах 48 мертвецов, причина — недоедание. Подобранные мертвецы — селяне, частично сел Уманского и других районов”.

У Бабанському районі в квітні 1932 року, як свідчив той же Алексєєв, від голоду померло: в Підвисоцькому — 20 осіб, Лятківцях — 12, Косенівці — 9, Кам’яничому — 37, Вишнеполі — 61. А в спецповідомленні Вінницького облвідділу ДПУ від 27 червня 1932 року зазначається, що в селі Животівка Оратівського району за два дні померло 18 осіб, а протягом весни — 120. В Осичному 20 червня померло 9 осіб, а “за весь период продзатруднений умерло 139 человек”. В Оратові за один день померло 8, а всього — 80, в Клюках — 20...

Зрештою, про масовий голод в Україні повідомляється в листі до Сталіна ще 15 березня 1932 року Косіором. Останній зазначав тоді, що “понад 70 % всіх смертей припадає на Дніпропетровську область. 349 районів області важкими є 35 районів. На другому місці Київська область, 31 район важкий”. Особливо важке становище, наголошував Косіор, “так званих поворотців, тобто тих, хто під час колективізації разом з родиною бродив десь, а тепер у значних кількостях повертаються в свої села і колгоспи. Ось чому голодуючі є мало не в усіх районах...”.

Нічого подібного про масовий голод на території Росії навесні 1932 року, скажімо, не повідомляється таким авторитетним для професора Кульчицького пензенським дослідником Віктором Кондрашиним. У своїй книзі “Голод 1932—1933 годов: трагедия российской деревни” (Москва, 2008) той стверджує, що в 1932 році “сам факт голода на Україні был шоком для русских крестьян. Показательна в этом плане реакция белорусов. Летом 1932 г. Белоруссия оказалась заполнена голодающими сельскими жителями с Украины. Изумленные белорусские рабочие писали в “Правду” и высшему руководству страны, что они не помнят, чтобы когда бы то ни было “Белоруссия кормила Украину”.

До речі, Віктор Кондрашин наводить факти, які підтверджують смертність від голоду у російських селах тільки в 1933 році. Наприклад, “на территории Малощербинского сельсовета Романовского района Нижне-Волжского края из 151 умершего в 1933 г. 103 чел. зарегистрированы загсом как умершие от “голода”, “истощения”, “истощенности”, “отощания” и т. д. В 1932 г. смертность на территории данного сельского Совета составила 18 чел., и никто от указанных выше причин не умер” (с. 184, 185).

Останніми роками професор Кульчицький наполегливо пропагує свою концепцію про так звану Сталінську продовольчу допомогу голодним селянам України. У січні 2016 року в американській “Свободі” він друкує статтю “Дейвиз і Віткрофт — проти Конквеста”, в якій стверджує: Роберт Конквест, який у своїй книзі “Жнива скорботи” писав про навмисний характер Голодомору 1932—1933 років, після ознайомлення з книгою своїх опонентів Роберта Дейвіза і Стівена Уйткрофта нібито змінив свою позицію, оскільки, мовляв, “нічого не міг протиставити 57 рішенням вищого радянського керівництва про надання голодуючим регіонам у 1933 році насінневої, фуражної і продовольчої позичок...”.

З цього приводу можна сказати однозначно: якби Роберт Конквест сам ознайомився з документами радянських архівів, то не поспішав би себе перекреслювати. Зрештою, досить цікаву благодійність

проявляла Москва до тієї ж УСРР — забравши в українського селянина все збіжжя з урожаю 1932 року, потім нав’язує голодним хліборобам позичку під майбутній урожай 1933. А восени, після його збору, необхідно було її “повернути натурою плюс оплата адміністративних і транспортних витрат державі також натурою з розрахунку 10 пудів на кожні 100 пудів”.

Однак питання і в іншому: а чи дійшли таким чином позичені державою обсяги зерна тим, хто конав від голодної смерті і вже не в силах був узятися до праці? Скажімо, ті 300 тисяч пудів жита для Північного Кавказу, 200 тисяч для Дніпропетровської і 200 тисяч для Одеської областей, які виділялися ухвалою політбюро ЦК ВКП(б) від 8 лютого 1933 року, про що згадує професор Кульчицький?

Він, до речі, правильно пише про відтворений документ у кольорі з червоною печаткою і червоним підписом Сталіна на ньому з книги “Голод в СССР”. Але було б ще краще, якби він не упустив, як на мене, досить суттєву обставину: зерно відпускалося не тим, хто голодував, а “на продовольчі потреби робітників радгоспів, МТС, МТМ, а також активу (партійного і безпартійного) колгоспів, що потребують”. **Тобто не голодуючим, а передусім тим сільським люмпенам, які вигрібали останню квасолину, сховану у дитячому кошику.**

Професор Кульчицький цитує упорядників згаданого збірника документів московського видання, які наголошують: “Російським історикам і архівістам приховувати нема чого. Всі документи відкриті, і ми пропонуємо перед тим, як шановні міжнародні або національні державні структури побажають висловитися з політичними оцінками про “голод-геноцид” в Україні, не поспішати з ними”.

Справді, на час видання збірника (2009 рік) російські архівісти вже не могли приховувати концептуальних документів, які підтверджують геноцидну спрямованість Голодомору 1932—1933 років проти українства, бо вони вже були опубліковані раніше. Маємо на увазі обійдені упорядниками вказаного збірника постанову політбюро ЦК ВКП(б) і Раднаркомом СРСР за підписами Сталіна і Молотова від 14 грудня 1932 року “Про хлібзаготівлі на Україні, Північному Кавказі і в Західній області”, якою припиняється українізація на Північному Кавказі, їхню ж постанову від 15 грудня 1932 про припинення українізації на Далекому Сході, в Казахстані, Середній Азії, Поволжі й Центрально-Чорноземній області й директиву Кремля від 22 січня 1933 року про заборону виїзду голодних українських селян і північнокавказців (насамперед українців Кубані) за хлібом до Росії, Закавказзя й Білорусі.

У цих документах, до речі, професор Кульчицький, як і російські автори, не вбачає національної складової геноциду, а лише соціальну.

Однак сьогодні, як це видно зі статті у “Дзеркалі тижня”, професор Кульчицький особливо активно долучився до дискусії щодо кількості втрат України від Голодомору-геноциду 1932—1933 років. Він навіть два роки тому був одним із модераторів на спеціально скликаній прес-конференції в Укрінформі, де закликав негайно звертатися до ООН з петицією про визнання Голодомору 1932—1933 років геноцидом, але при цьому зазначити остаточну цифру втрат у 3,9 мільйона осіб, як це стверджують українські демографи.

Замовчуючи той факт, що саме німецькі дипломати першими стверджували на основі довірливих розмов з високопоставленими каральними органами УСРР про кількість втрат від 7 до 10 мільйонів осіб, він висуває версію, нібито це наша діаспора так чинила: “назвати цифру більшу ніж офіційний розрахунок жертв Холокосту — 6 млн чол.”. А спробу “зафіксувати в написанні цифру в 7 млн жертв” на Меморіалі у Вашингтоні, за його словами, “паралізували

історики США і Канади, які спеціалізуються на проблемі Голодомору”.

Щоправда, хто вони, — шановний професор не розголошує для широкого загалу читачів поважної газети. Підписи ж під зверненням до голови Оргкомітету з відкриття у Вашингтоні Меморіалу жертвам Голодомору 1932—1933 років Михайла Савківа-молодшого не називають нам жодного авторитетного дослідника Голодомору в цьому аспекті. Хтось знає за таких літературознавця Григорія Грабовича, котрий очолює НТШ у Нью-Йорку, чи президента УВАН у США філолога Альберта Кіпу?

Зрештою, як признався один з підписантів членом української делегації на відкритті Меморіалу у Вашингтоні, готове звернення їм привіз гінець з Києва, і він, “поклавшись на академічний рівень”, погодився підписати.

Однозначно, що Україна буде поіменно знати своїх “героїв”, які готували в Києві звернення з проханням не вживати загальноприйнятю вже в діаспорі цифру втрат від 7 до 10 мільйонів, а обмежитися висновками професорів Андре Граціозі, Тімоті Снайдера і Станіслава Кульчицького, які стверджують, що ця трагедія забрала життя принаймні вдвічі менше нашого селянства. Бо інакше, мовляв, це викличе протести в певних антиукраїнських колах, чим негайно скористаються кремлівські пропагандисти, щоб звинувачувати українську науку в некомпетентності тощо.

Однак автори цього звернення чомусь вирішили заховатися за підписами керівників заокеанських українських наукових інституцій — Українського наукового інституту Гарвардського університету, Канадського інституту українських студій, Наукового товариства імені Тараса Шевченка, Української Вільної академії наук і Американської асоціації українських студій. Можливо, тому, щоб приховати чвертьстолітню бездіяльність щодо підрахунку реальних втрат українського народу під час цієї страшної трагедії на основі первинних документів українських архівів.

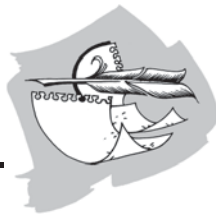
Не працюючи саме з первинними документами наших колишніх спецхранів, а постійно посилаючись на московські архіви, куди відомості з УСРР уже з 1937 року надходили спрепарованими, професор Кульчицький добивається остаточного визнання фактично тієї цифри втрат, яку дозволила ще компартійна влада СРСР через підконтрольну їй цензуру. При цьому досить дивним видається його аргументація, як і наших демографів: оскільки цифра втрат у 3,9 мільйона вже відома в світі, то давайте її сприйmemo безповоротно. Тим паче, мовляв, що навіть фактологічна основа видань відомих зарубіжних авторів “формувався в співпраці з українськими вченими й українознавцями США і Канади”.

Що це за співпраця, яскраво розповідали на одній з недавніх конференцій заступник директора Інституту демографії НАН України Олександр Гладун і вихованець професора Кульчицького Геннадій Єфіменко.

Але ж питання про цифру втрат від Голодомору 1932—1933 років сьогодні ставить не тільки наша діаспора, а й у присутності професора Кульчицького сучасні українські дослідники, які хочуть перевірити дані німецьких дипломатів, вивчаючи саме ті вітчизняні архіви, де відклалися первинні документи, до більшості з яких раніше не було доступу. І саме ці матеріали дають підставу стверджувати, що втрати населення УСРР від Голодомору становили щонайменше 7 мільйонів.

Аргументи з цього приводу професор Кульчицький просто ігнорує і не пробує спростувати конкретними фактами, продовжуючи й далі повторювати дозволене йому з радянських часів. Саме це змушує нас навести альтернативну методику підрахунку, яка дає близький результат до повідомлень німецьких дипломатів.

Продовження на стор. 4

Російський літак збито російською гарматою

Збило у небі чужім літака
Наче й розбите ідлівське військо...
Сирія. Курди. ПЗРК.
Як виявляється — також російський...
Карма? Політ бумеранга? Судьба?
Лише звитяги не видно і близько!
Йде самознищення — цього хіба
Не розуміють стратеги кремлівські?

Зафіксуємо шарніри!

Нагнітає істерію пощо
Ця сусідка в світу на виду?
Під чию дуду танцює Польща?
Ай, дуду, ну ай же ти дуду!

Є в народів власні категорії,
За якими власний символ-сфінкс...
Істерія — не сестра історії,
Істерія — мати ідеї фікс!

Не буває постатей нічийних —
Всі у когось викликають гнів...
Зафіксуємо ж всі шарніри в шиях,
Щоби не поскручують голів!

Перфоменси охломонів

Від них багато в світі лих,
Та більше теревень і свисту...
Такі перфоменси в тупих:
“За Русь — взорвусь”. І. Охлобистін.

Що ж, підривайся — у цю ж мить!
Мо, ще й свою державу спалиш...
...Послухай, дурно: Русь — це ми,
Вона в історії одна лиш!

Стосовно молитовного сніданку

Хіба конче потрібно летіти в Америку,
Щоб відчуття животами гурманний екстрим?
Занесіть молитовний сніданок під церкву,
Нагодуйте бездомних — й воздасться вам всім!

Не ховаючи перед нещасними погляд,
Учиніть у вселенській тривозі й журбі,
Як Ісус, утоливши безпомічним голод, —
У вас більш, ніж у нього, в запасі хлібів...

Союзнниця агресора й окупанта Білорусь готова стати миротворцем на Донбасі

А чому не стала досі?
З ким був всі ці роки Мінськ?
Парадокс на парадоксі:
Йде війна — й немає військ

Московитських... Терористів
Варто знищувати, і все!
Імітацій всяких місій
На Донбас несе й несе...

Буде він у нас місяч
(Лукашенко ну й загнув!), —
Як зізнається Росія,
Що вона веде війну...

Михайло ПАСИЧНИК

Резонанси лютневої люті

Чужоземці у Верховній Раді...

Чим вони народові зарадять,
Якщо мають вдачу хамсько-свинську?
Чужоземці у Верховній Раді
Ігнорують мову українську.

Демонструють гонор свій лукаво,
Ім не личить у холяцтво гратись...
Служать самовіддано державі,
А якій — неважко здогадатись...

Держава без розпізнавальних знаків

Це держава чи фейк? Розкажіть,
джентльмени! —
Без шевронів солдати,
без штандартів спортсмени...

З приводу загиблих у Сирії російських вояків

Знову невдала вилазка —
Тінь Алькаїди вилізла,
Тінь не містична — реальна
Стріла із прицілом дальнім...
Винесуть їх шматками
Разом з чужими пісками,
І покладуть в Росії,
Що десь комусь протидіє, —
215 труп
З Сирії в землю сиру...
Кряче трагічно крук...

Угорщині, стосовно мови

У роздумах
Кордону лоб
Поморщений,
Він точно зна, де наш, де інший край...
У гори лісом йди собі, Угорщино,
Та лише мовні рівні розділяй!
Не треба нам історії гірчити,
Ти приклад не бери із москалів:
Лише на паритетах будем вчити
Ти — наших, ми — угорських дітлахів...

Прірва в розбіжностях

Все те залізничя грузне просто,
Тут на нашім боці і вода:
Стикування Керченського мосту
З кресленнями геть не співпада.

Метр-два розбіжності складають,
Хто тям-ляп цей міст проектував?!
А ще більше з цього прозирає
Прірва у розбіжностях держав...

Під номером один...

Путін робить все ну просто клас!
Молодий він, хоч уже й підстарок...
Ліс — в Китай, а зброю — на Донбас,
З того й з того має він приварок...

Світе, до висот його й не пнишь,
Весь він — в небі, в журавлинім леті,
Він не помічає ось цих дрібниць:
Там — димить есмінець, там — ракета...

Скільки ще побачите ви див
З-під руки всеможного месії!
Путін йде під номером один
На четвертих виборах в Росії...

“Іскандери” в Калінінграді

То не мирно-спортивний допінг,
То не десь на Донбасі “Гради”, —
Тінь поклали на всю Європу
“Іскандери” в Калінінграді.

На замках ще чохла й затвори,
А що буде із ними далі
І коли вони заговорять —
Розпитайте, панове, в Далі...

Російським “добровольцям”

...Йдете ви до Сирії,
Пригадавши матір...
Речовини сірої
В мізках геть нема!

Що туди несете ви,
Карамелі, квас?
Там вам не Осетія,
Там вам не Донбас...

Не стачає Ванги вам,
Щоб вказала путь?
Там усяким “вагнерам”
Баха наг्राють...

Урок моралі від мертвих...

Чи ж в Сирії Америка вам рівня?
Чи ж ви забули щось важливе там?
За що ви помираєте, наївні?
За політичний мотлох цей і хлам?

Чи ж в підлості знайшов колись хтось славу?
За що ви серцем прагнете свинцю?
За вторгчормет цей битий та іржавий,
За жалюгідність всюдислинну цю?

Війна — тим більше в Сирії — не раллі,
Там на вогонь ще й інший є вогонь...
Хай сотні вбитих вам урок моралі
Дадуть. Та чи засвоїте його?!

Мельдоній у Пхенчхані

На світ вони начхали
Й на норми світові...
Мельдоній у Пхенчхані
Знайшли у їх крові.

Хоч плач-ридай, хоч смійся —
Знов МОК чепе трясє...
Російським олімпійцям
До лампочки те все.

...Мельдоній — мегаопіум,
Без нього всім хана!
Позбав Росію допінгу —
Й розсиплється вона...

В моєї мови свято міжнародне...

Як сонячно й калиново сьогодні!
На води весла викладає весна...
В моєї мови свято міжнародне.
Поміж народами вона одна,

З котрою від коліски до коліски
Віками йшов мій рід і мій народ.
І лагідно влітав її у пісню,
І нею зупиняв усіх заброд...

Вона нам і Оранта, і Орея,
Вона у нас і в душах, і в серцях...
Не зазіхай же, вороже, на неї,
Не по твоїх вона гнилих зубах!

Хай до своєї горнутья народи,
Хай жодна з них не відчуває страх!
Із мови ми п’ємо джерельні води,
Вони завжди на всіх-усіх вустах!

За досвідом — до Китаю

Закони й Конституція
Вже нею сильно хворі...
Корупція! Корупція!
Ну хто ж її поборе?!

Оскільки в блуді досі ми,
Я всіх вас закликаю:
Поїхали за досвідом
До братнього Китаю!

Не налякаєш нарами
Тих, хто бабоси горне...
Украв — то будь покараним
На горло! Лиш на горло!

Дозвольте нам шанувати своїх...

За Говерлою, за горою —
Що Бандера в нас є, скандалять:
Не буває одних героїв
В двох народів, що воювали!

Що ж накажете — мовчки й згинці
Шанувати чужинські кості
Тих поляків, що українців
Садовили на палі гострі?!

В цьому зовсім нема потреби,
Пам’ять пам’яттю не мусольте:
Ви шануйте своїх у себе,
Нам своїх шанувати — дозвольте!

Жовто-блакитні синиці...

І на горбах, і в пониззі
Милі моїй Україні
Жовто-блакитні синиці
В чорно-червоній калині...

Зір наш бентежать-милують
І благородять так само...
Птахи живі трансформують
Прапора нашого сляво!

Як новим законом не вбити матір

Змайстрували геть нікчемний
Цей закон гібрид-одеський.
Накивав Колесніченко,
І Ківалов на колесах...

Хто їх — ясно ж! — напоумив
Край наш русифікувати...
Все! Тепер потрібно думати,
Як Новим не вбити матір...

У кожного — своя!

*Президент Казахстану заборонив
держслужбовцям
користуватися російською мовою
на роботі.*

Такі новини з радістю сприймаємо —
Чужою мимрить лише ідіот...
Назар Стодоля наш із Назарбаєва
Повинен брати приклад “мовних квот”.

Свій гівір — то ознака волі-вільності,
Всяк ним втішається в своїх краях!
Совецької не вийшло склеїти спільності,
То й мова, братці, в кожного своя...

“У Бога за дверима...”

Бунт — не бинт для ран журби й зневіри,
Гнів — не привід для очих вогнів.
Ходить Україною сокира —
Лиш не та, що Бог її гострив.

Не шмаляймо нею одержимо,
Ми ж одвіку мудримі були! —
Хай вона у Бога під дверима
Ще полежить. Скаже він, коли...

2—28 лютого м. Житомир

Денисівська та золотослобідські просвітяни на обійсті, де колись жила українська письменниця в Канаді Тетяна Федорів. 1990 рік

Богдан САВАК, директор Денисівського краєзнавчого музею, голова Козівського районного товариства “Меморіал” ім. В. Стуса, Тернопільська область

Понад два роки без керівника Проводу боролася ОУН у тилу ворога з гітлерівськими завойовниками. Та коли стало очевидним, що Советська армія відтісняє німецький фронт на Захід, що вся Україна ось-ось опиниться у полум'ї війни двох окупантів — Гітлера і Сталіна, виникла необхідність скликати Третій Надзвичайний Великий Збір ОУН. Він мав відбутися у селі Золотий Слободі, нині Козівського району, на обійстях Петра Чарківського та Василя Фостяка, котрі мешкали на його хуторі за цвинтарем. Коли всі делегати зібралися, українська поліція їм доповіла, що німці в якийсь спосіб про це довідалися та робитимуть у селі облаву. Треба було негайно змінити місце постою. На роздуми не було часу. Заступник провідника СБ Петро Федорів, рідний брат якого Ярослав у червні 1943 року одружився з веснівською дівчиною Тетяною Микитів, запропонував братові перебазувати делегатів на їхнє обійстя. Та батько Тетяни боявся, щоб німці, дізнавшись, не знищили його замкового господарства. Про це Тетяна пожалілася своїй стрийні Ганні Микитів, яка жила по сусідству, через межу. Ганна її заспокоїла, і представники Збору перемістилися у стодолу Григорія та Ганни Микитівих. Незабаром після того всю околицю сколихнула звістка, що в Золотій Слободі була облава й німаки застрелили якогось випадкового чоловіка з Козови на прізвище Баран.

Отже, перебував тоді Головний Провід (у кількості 22, за іншими джерелами — 27 делегатів) на денисівському хуторі Веснівка, що за три кілометри від Золотої Слободи. Так задокументовано. Насправді делегатів було набагато більше. Жили вони у стодолі, а коней (котрі мали, бо частина могла приїхати поїздом, який проходив через Веснівку) пустили пастися у долині, під сусіднім селом Плоскою. Упряжу та сідла поховали в полі, у полукіпках збіжжя. Була серед них і облуга: лікар, дві кухарки, друкар і сторожа (більшість приїхали з охоронцями). Варту несли переважно молоді хлопці та студенти, які велосипедами їздили дорогами у радіусі трьох кілометрів від місця Збору. У той час навіть млин, який був у селі Золотий Слободі та обслуговував людей із навколишніх сіл, чомусь вимушено став на ремонт. Людей, які йшли чи підводою намагалися їхати з Веснівки в Золоту Слободу чи навпаки — зі Слободи на Веснівку, охоронці доріг ввічливо та культурно перепрошували й

завертали зворотно. І ніхто тому не противився, бо здогадувалися, що на Веснівці відбувається щось незвичайне, але не знали що. На той час знайомі Ганні Микитів були лише дві братові — це Надія та Анастасія Гадачки із Золотої Слободи та Петро Федорів з дружиною Філею, вихідці з села Кривого.

Стодола Григорія і Ганни Микитівих була стара, невелика, а тому тісна. Поряд була нова, велика — Миколи Микитів (батька Тетяни), й Провід вирішив частково переселитися туди. І хоч їхнє керівництво було інформоване, що господар проти, боїться, відповів: “А ми й питати не будемо”. Так і сталося. Цим особливо була задоволена Тетяна. Делегати представництва на Веснівці перебували два тижні, хоч у документах значиться, що постанови воно ухвалило 21—25 серпня 1943 року.

В останній день перебування один із учасників Збору сказав Ганні, що хоче помити голову, але йому потрібна легка, м'яка вода. Вона послала свого сина Мирона на Ставки, і він приніс банку тієї води. Цього чоловіка вона запам'ятала так: “Він високий, стрункий, у голубій сорочці, яка на плечах була трішки продерта, але загантована”.

У той час студент, який був під хатою, що, очевидно, приніс “грипс”, шепнув Ганні Микитів: “А знаєте, з ким недавно говорили? Це Микола Лебідь”. Але я схилився до думки, що це ім'я було названо конспіративно. То був Роман Шухевич.

Сьогодні нам відомо, що Третій Збір ОУН, який відбувся на хуторі Веснівці (Перший відбувся у Відні, Другий у Кракові), в ух-

III великий надзвичайний збір ОУН на хуторі Веснівка

30 червня 1941 року у Львівському будинку “Просвіті” проголосили Акт відновлення Української держави. У цей історичний день на Високому Замку замайорів український жовто-блакитний стяг, а Львівська радіостанція повідомила світу, що український народ є господарем на своїй землі.

Цю подію панічно сприйняли берлінські верховоди. Їм навіть у голову не вкладалося, щоб проти великого “рейху”, якому вже покорилася вся Західна Європа, зі спротивом виступили українці, зокрема ОУН. Тож 5 липня 1941 року гестапівці заарештували голову Проводу Степана Бандеру, а через кілька днів його заступника — Ярослава Стецька і ще 300 членів ОУН, з яких 15 розстріляли. На ультиматум Гітлера відкликати Акт відновлення Української держави Провідники ОУН Степан Бандера та Ярослав Стецько відповіли відмовою, за що потрапили до концтабору Заксенгаузен.

валених програмних постановок докорінно реорганізував структуру Проводу, зробив організацію демократичнішою та обрав Бюро Проводу — новий склад керівного органу. До нього увійшли Роман Шухевич — голова Бюро, Дмитро Маївський та Ростислав Волошин — його заступники.

До складу Проводу увійшли Василь Кук — організаційний референт, Дмитро Грицай — начальник Генерального штабу, Яків Бусел — політичний референт, Микола Арсенич — начальник СБ, Михайло Степаняк — особливі доручення, Роман Кравчук — провідник ОУН на ПЗУЗ, Петро Дужий — референт пропаганди, головний редактор журналу “Ідея і чин”, полковники Василь Сидор та Роман Клячківський. Відомо, що в роботі Збору також узяли участь о. Іван Гриньох, Омелян Логущ, Василь Охримович, Микола Лебідь, Мирослав Паділович, Йосип Позичанюк, Мирослав Прокоп, Дарія Ребет, Зиновій Марцюк, Василь Турковський, Петро Федорів та Зіна Л. (прізвище невідоме, зі Східної України).

Коли робота Збору завершувалася, його керівка попросила Григорія та Ганну влаштувати їм вечірку. На ній було гамірно, весело, багато співано пісень. Ганна тоді була ще молода, вродлива і мала гарний голос. Під час цього дозвілля один із партизанів поклав їй руку на плече й сказав: “А чи знаєте, що у вас було? У вас був Вибір. Колись, як Україна стане вільною, то на вашій хаті ці слова будуть написані золотом”.

Кількома словами слід охарактеризувати легендарну постать Романа Шухевича. Народився він 1907 року на Львівщині. 1926 року закінчив Львівський політехнічний інститут, а паралельно й старшинську школу

польської армії. 1929 року влився в ОУН, 1930-го — одружився з дочкою священика Наталією Березинською. 1933 року в подружжя народився син Юрко, а 1941-го — дочка Маруся. 1934-го був арештований поляками — сидів у концтаборі Березі Картузькій. Після так званого “возз'єднання” у червні 1941 року психологові Львівського Управління НКВД закатували 5450 львів'ян, зокрема і його рідного брата Юрія, на тілі були сліди тортур — виколоті очі, відрізаний вуха, поламані пальці, руки, ноги, на спині та на грудях москалі вирізали тризуб... Тоді над тілом свого брата Роман Шухевич поклявся до останньої краплі крові захищати свій народ від московських нелюдів. Відтак у 1943—1950-х роках він — Голова Проводу ОУН, Головний командир УПА, голова Секретаріату УГВР. Загинув 5 березня 1950 року під Львовом у селі Білогорщі.

Із цих скупих рядків стає зрозуміло, що цей легендарний командир був і залишився вірним вірності служінню Україні, символом нашої нації, хоч його ненавиділи поляки-шовіністи та московські ординці. І це не дивно.

...Сонячний липневий день 1990 року. Тоді колона денисівських просвітян на чолі з портретом Тетяни Федорів (художник Олег Стахів) у маєві жовто-блакитних прапорів із Денисова пішла в семикілометровий похід на хутір Веснівка, до обійстя патріотки рідного краю, а згодом українсько-канадської письменниці Тетяни Федорів (дівоче прізвище Микитів), де вона народилася та провела юні роки. Сюди прибули і просвітяни з сусіднього села Золотої Слободи. Того дня на подвір'ї патріотки, у річницю її відходу у вічність були виголошені доповідь, промови, учні Дени-

сівської школи декламували поезії, зведений хор просвітян обох сіл проспівав кілька повстанських пісень та Гімн України, а поет Ярослав Тучапський прочитав свій вірш-присвяту “Підбитая пташка”. Це була перша офіційна згадка про св. п. Тетяну Федорів.

4 липня 1992 року, незважаючи на окремі перепони сільського керівництва, стараннями місцевих просвітян у селі Денисові відбулася велика імпреза — відкрито три пам'ятники: видатному музичному діячеві о. Йосипові Вітошинському, воїнові летунської армії УНР, та українському письменникові в Канаді Михайлові Шаріку, а біля місцевої школи — подум'яній патріотці рідного краю Тетяні Федорів.

Ішли роки. Уперше статтю про Вибір, який відбувся на Веснівці, написав автор цих рядків і вона була частково надрукована під заголовком “Тетяна Федорів: життя на вітрах української Воли” (с. 204—207) у регіональному щорічнику “Тернопілля'97”.

Через три роки вчений секретар Тернопільського обласного краєзнавчого музею Ярослава Гайдукевич у своїй книжці “Золота Слобода” (Тернопіль: Лілея, 2000. — 182 с.) написала, що в її родинному селі влітку 1943 року на обійстях Чарківських і Фостяків перебував штаб Проводу ОУН — 22 військовики на чолі з Миколою Лебедем, які, отримавши повідомлення про облаву німців, перенесли збір на Веснівку (с. 63). Ці слова мене заінтригували. Це ж бо та сама подія, про яку мені розповідала Ганна Микитів! Від того часу думки про історію та місце проведення Збору ОУН мене не полишали. Бажаючи дізнатися про подію більше, опрацював багато літератури, але мої знахідки були скупи.

І все-таки ширі розповіді очевидців інтуїтивно підказували, що я на правильній дорозі.

Великою несподіванкою для пошуковців стала поява надрукованого інтерв'ю в газеті “Шлях Перемоги” у серпні 2003 року під заголовком “Василь Кук про III Надзвичайний Великий Збір ОУН 1943 року”. Саме він тоді займався підготовкою проведення Збору. Розпочинається цей допис, зроблений Лесею Боднарук, такими словами:

“21—25 серпня 1943 р. на хуторі Веснівка поблизу с. Золота Слобода Козівського району Тернопільської області відбувся Третій Надзвичайний Великий Збір ОУН, де ухвалено завдання розбудови в незалежній Україні демократичної держави. Значення ухвал цього Збору є надзвичайно важливим в історії національно-визвольної боротьби українського народу”...

Беручи до уваги ці словесні та друковані твердження не тільки згаданих людей, а й багатьох інших (денисівських і золотослобідських), будучи на посаді пра-

Учасники святкувань події III Збору ОУН. Веснівка. 21 серпня 2013 року

цівника сільського краєзнавчого музею перед своїми керівниками багато разів порушував питання про пошанування на Веснівці цього обійстя — як місця III Великого Надзвичайного Збору. Та вони категорично забороняли, послаючись на те, що туди ведуть погані ґрунтові дороги, крім того, позаяк обидва обійстя сусідів Микитівих не замешкані, тому занедбані, заросли бур'янами й вищому начальству може такий краєвид не подобатись, а вони хочуть “доробити до пенсії”.

Минуло 10 років. Наближалася ювілейна дата — 70-річчя від часу проведення Збору. Тоді в Інтернеті з'явилася інформація, що депутати ВР України Олег Панькевич і Леонтій Мартинюк зареєстрували у Верховній Раді законопроект “Про відзначення 70-річчя проведення Третього Надзвичайного Великого Збору ОУН”.

У пояснювальній записці до проекту читаємо: “21 серпня 1943 року, втретє за свою історію, було скликано Великий Збір ОУН — найвищий керівний орган Організації Українських Націоналістів. Народа тривала до 25 серпня на хуторі Веснівці поблизу с. Золотої Слободи Козівського району Тернопільської області”. Та, на жаль, через тогочасну проросійські налаштувану більшість він не знайшов належної підтримки.

Попри антиукраїнський режим Партії регіонів, за підтримки патріотів 21 серпня 2013 року на Веснівці — місці проведення III Збору — за 22 роки Незалежності України вперше пошанували цю знаменну подію. З того приводу багато скептиків нашу затию обмовляло та продовжують чорнити (навіть були листи), щоб не заплутувати історію. Мовляв, де таке могло бути: Перший Збір ОУН відбувся у Відні, Другий — у Кракові, а Третій на якомусь там хуторі...

17 жовтня 2014 року професор Київського національного університету імені Тараса Шевченка Володимир Сергійчук у Денисівському краєзнавчому музеї репрезентував свій двотомник “Роман Шухевич у документах радянських органів державної безпеки (1940—1950)”. Того дня примірник такого видання з автографом отримав у дар і наш Музей. Знайомлячись із ним, знаходимо витяг із протоколу допиту одного з учасників III Збору Михайла Степаняка. Подаю дослівно фрагмент його тексту:

“Вопрос: Где и когда состоялся “3-й Надзвичайний великий збір”?”

Ответ: “3-й Надзвичайний великий збір” состоялся в августе 1943 года на хуторах, имеющих наименование хутора, расположенных в 2—3 километрах от села Золотая Слобода Козовского района Тернопольской области” (Т. — I. — С. 319).

У читачів може виникнути запитання: чому слідчий не записав конкретної назви хутора? Про це ми знаходимо відповідь у подальшому тексті протоколу. А тому, що Збір готувався у великій таємниці, навіть псевда кожного учасника були замінені.

Окрилившись подіями святкування 75-х роковин — створення УПА, які відбулися торік, та йдучи назустріч 75-річчю проведення III Великого Надзвичайного Збору ОУН, для повноти доведення доказової бази автор цього допису звернувся із запитом у Тернопільське обласне Управління Служби безпеки України. З цього приводу отримав таку відповідь:

“Шановний Богдане Маркіяновичу!

Повідомляємо, що Управлінням СБУ в Тернопільській області

Ваше звернення уважно розглянуто. Серед архівних матеріалів необхідної Вам інформації не знайдено.

Водночас інформуємо, що історичні дані про III Великий Надзвичайний Збір ОУН, можливо, знайдете у виданнях колишньої навчальної літератури КДБ СРСР, що тепер є загальнодоступною, зокрема в книгах:

Л. С. Бурдин, И. В. Хамазюк, С. В. Прудько, И. А. Кулешов. “Подрывная деятельность украинских буржуазных националистов против СССР и борьба с нею органов государственной безопасности”. — Москва: Высшая школа КГБ при СМ СССР, 1955.

Б. Ф. Шульженко, И. В. Хамазюк, В. Т. Данько. “Украинские буржуазные националисты”. — Москва: Высшая школа КГБ при СМ СССР, 1963, які можуть зберігатися у Галузевому державному архіві СБУ (м. Київ, вул. Золото-ворітська, 7), або на сайті “Военная литература” militera.lib.ru

З повагою — заступник начальника Управління (підпис) С. Приходько”.

Відповідно на це посилання було зроблено запит у Галузевий державний архів СБУ й на державному бланку цієї організації 29.12.2017 р. під № 24/3-6482 наш Музей отримав таку відповідь: “За результатами опрацювання Вашого звернення повідомляємо, що згідно із протоколом допиту Степаняка М. Д. від 25.08.1944 р. III Великий Надзвичайний Збір ОУН відбувся у серпні 1943 р. на хуторі за 2—3 кілометри від с. Золота Слобода Козівського району Тернопільської області (ГДА СБУ, ф. 13, спр. 372, т. 1, арк. 48).

Водній із зазначених Вами книг — “Украинские буржуазные националисты” (Москва, 1963) на сторінці 72 подано аналогічну інформацію про згадану подію. Інша — “Подрывная деятельность украинских буржуазных националистов против СССР и борьба с нею органами государственной безопасности” (Москва, 1955) не містить ніяких відомостей про III Великий Надзвичайний Збір ОУН.

З повагою — директор Державного архіву (підпис) А. Козут”.

Тут варто доповнити: Михайло Степаняк — учасник III Збору ОУН. Як фахівець (магістер права) був відповідальний за розроблення окремих розділів його програмних постанов. 30 липня 1944 року в бою з енкаведистами був тяжкопоранений. Знепритомнівши, потрапив пезиголовцям у лапи.

Гадаю, що вміщена в цій статті доказова база нарешті вгомонить розбіжні думки моїх опонентів-дослідників. Годі шукати в молоці кістку!.. Натомість вважаю за компроміс очим долучитися до створення на обласному рівні ювілейного Організаційного комітету зі святкування події 75-річної давнини, організувати конференцію, на якій на фаховому рівні висвітлити значення III Великого Надзвичайного Збору ОУН у контексті тогочасної боротьби за незалежність України.

Р. С. А може, про цей законопроект пригадають депутати Верховної Ради України (його № 2470а від 02.07.2013 р.), ухвалити постанову й на державному рівні ми відзначимо ювілейну річницю. У ньому можна було б ще передбачити, щоб Національний банк України випустив в обіг пам'ятну монету, “Укрпошта” — поштовий конверт, марку та штемпель-одноденку.

Сподіваємося, що подія III Збору, люди, які провели його в умовах окупаційного стану, їхня трагічна будучність будуть визнані та достойно пошановані.

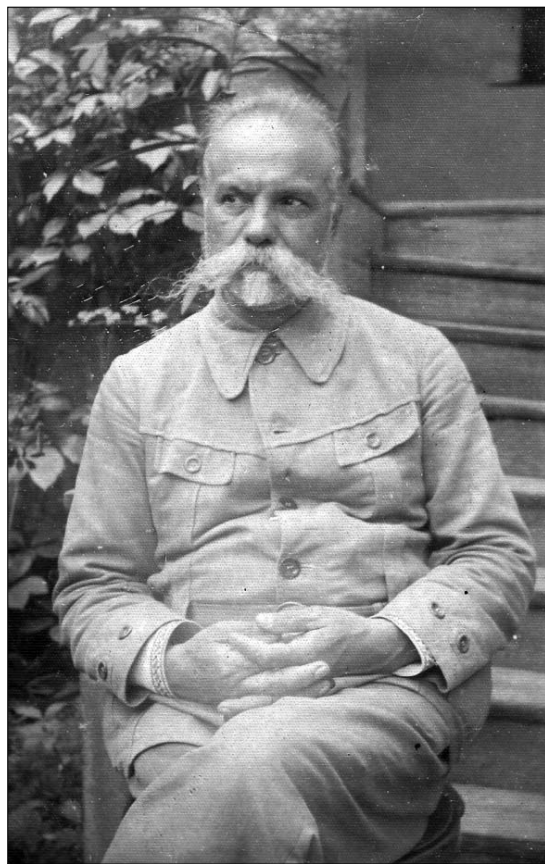
Просвіт'янину Миколі Чернявському — 150

Олег ОЛЕКСЮК, голова Херсонського ОО ВУТ “Просвіта” ім. Тараса Шевченка”, член НСПУ

Микола Федорович Чернявський народився 3 січня 1868 року у селі Торській Олексіївці (або Шаховій) Бахмутського повіту четвертою дитиною у сім'ї диякона. Через два роки його батька з диякона висвятили на священника й дали парافیю у селі Новобожедаровці Слов'яносербського повіту. Навчався в Митякійській початковій народній школі, Бахмутській духовній школі та Катеринославській духовній семінарії.

З 1889 року вчителював у Бахмутській духовній школі. Саме 1889 року побачив світ і його перший вірш. 1895 року вийшла друком перша поетична збірка талановитого літератора “Вірші коханця”. Збірка стала надзвичайно популярною серед творчої інтелігенції. 1898 року поет подарував шанувальникам поетичну збірку “Донецькі сонети”. Після дванадцяти років вчителювання 1901 року на запрошення Михайла Коцюбинського переїздить до Чернігова. З 1901-го до 1903 року Микола Чернявський працював поруч із Михайлом Коцюбинським земським статистиком. У Чернігові заприятелював з Борисом Грінченком.

Уже 1903 року Микола Чернявський переїздить до Херсона, який стане для письменника рідним. Поетичною збіркою “Зорі” він розпочинає свій Херсонський період. Він став центром художнього руху південного містечка: переймається літературною, літературно-просвітницькою діяльністю. 1905 року завдяки зусиллям Миколи Федоровича у Херсоні виходять два літературні альманахи: “З потоку життя” та “Перша ластівка”. Перший набув загальнонаціонального розголосу і став помітною подією в художньому житті українського су-

спільства. У другому видрукувано твори молодих літераторів.

Микола Федорович Чернявський мешкав у будиночку на Пестелевському проїзді (нині — вулиця Перекопська). Сьогодні на будинку встановлено дві меморіальні таблички, присвячені Чернявському та Коцюбинському.

У буремний 1917 рік Микола Чернявський засновує та очолює товариство “Українська хата”. 1918 року з його ініціативи воно реорганізовується у відроджене товариство “Просвіта”, яке з 6 січня 1918 року очолює відомий поет, засновник кооперації на Херсонщині, знаний громадський діяч Іван Челюк. Микола Чернявський зі своїм побратимом Іваном Челюком проводять чимало українських культурно-просвітницьких заходів, які сприяють духовному відродженню на Херсонщині.

Під час недовгої на Херсон-

щині влади Української Народної Республіки 1919 року знаний просвіт'янин, фольклорист та музикант Андрій Грабенко стає головою Херсонської губерніяльної управи, а його секретарем — Микола Чернявський. Це були перші державні службовці незалежної України на Херсонщині.

З 1917-го до 1927 року Микола Чернявський активно працює викладачем у комерційному училищі, учительській семінарії, кооперативному та сільськогосподарському технікумах, соціально-економічній профшколі та в Херсонському інституті народної освіти.

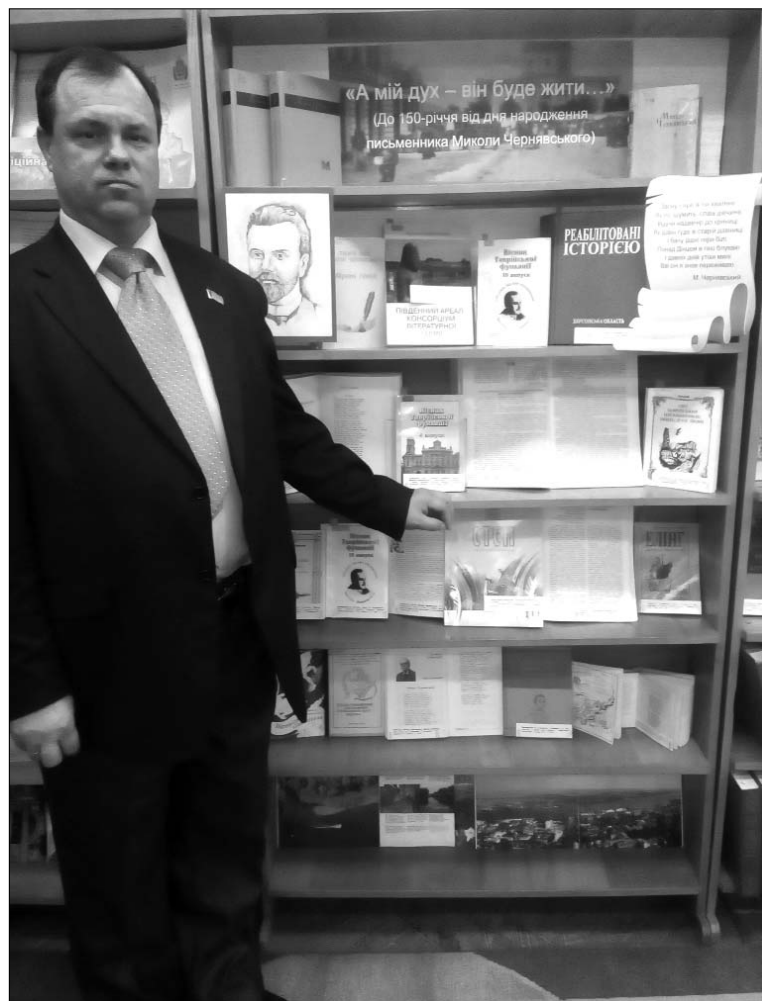
Для Миколи Чернявського як письменника найпродуктивнішим став 1920 рік: побачили світ три поетичні збірки, три прозові книги та два мемуарних видання. Книги мали надзвичайний розголос у мистецькому світі, певно, це і сприяло виданню в Харкові в кооперативному видавництві “Рух” 10-ти томного зібрання творів Миколи Федоровича Чернявського. Вихід у 1927—1931 роках багатотомного зібрання його творів став помітною подією в українській літературі.

Давня дружба Миколи Чернявського з колишнім дячем Центральної Ради та Директорії Сергієм Єфремовим призвела до арешту письменника у жовтні 1929 року. Другий арешт — 1933 року. Тоді для працівників НКВС мотивацією слугувало таке шаблонне формулювання, як участь у “контрреволюційній діяльності”.

Утретє письменника заарештували 11 жовтня 1937 року. Цього разу слідство вибило ті показання, на які розраховувало. І хоча в радянські часи дату смерті письменника замовчували або ж вигадували неправдливо, нині на основі архівних документів ми можемо стверджувати, що трійка при УНКВС по Миколаївській області 27 листопада 1937 року в справі Миколи Чернявського винесла вирок — розстріляти. Миколу Федоровича Чернявського було страчено 19 січня 1938 року. На сімдесят першому році життя серце весвітньо відомого поета, просвіт'янина, знаного громадського і політичного діяча, педагога, письменника Миколи Чернявського зупинилося.

Рішенням Миколаївського обласного суду від 23 червня 1956 року чесне ім'я письменника реабілітовано. Окремі видання Миколи Чернявського побачили світ уже після реабілітації.

За сприяння Херсонської обласної ради у видавництві “Наддніпряночка” готується до друку томик вибраних творів Миколи Чернявського із серії “Літературні скарби Херсонщини”. У Херсонській філії Видавничого Центру “Просвіта” готується до друку друге видання збірника оповідань Миколи Чернявського. Готують просвіт'яни Херсонщини низку заходів (науково-практичні конференції, презентації, урочистості тощо) з ушанування великого патріота, адже розквіт таланту Миколи Чернявського припадає саме на період його життя на Білобережжі, у славному Херсоні.

Два національні рекорди до Шевченківського свята

● ЛЬВІВ

Наталія ГУМНИЦЬКА,
Львів

День народження Тараса Шевченка Львівщина відзначила пісенним флешмобом. У Львові перед пам'ятником Кобзарю 9 березня 42 хороших колективи, 1080 хористів встановили одразу два рекорди — найбільша кількість хористів на одній локації та наймасовіше виконання творів на слова Тараса Шевченка “Заповіт”, “Думи мої” та “Реве та стогне”!!! Всього на Львівщині заспівало твори нашого Поета понад 200 хорів! Співали не лише хористи, а й усі численні учасники Шевченківського свята. Відбулося величне дійство єднання, відродження гідності й твердої віри, що

“...на оновленій землі врага не буде супостата, а буде син і буде мати, і будуть люде на землі”, на нашій вільній українській землі! Завершилося свято конкурсом “двійників” Поета і вільним мікрофоном, перед яким читали вірші Тараса Шевченка усі, хто живе його талановитим словом.

До 205-ї річниці народження Тараса Шевченка цю чудову ініціативу львів'ян варто поширити на весь український простір — в Україні та в країнах компактного проживання українців за межами держави. Залишилося запровадити нарешті ще одну важливу ініціативу — заснувати Інститут Тараса Шевченка за зразком таких інституцій в інших країнах, зокрема Інституту Гете у Німеччині. Це була б серйозна можливість для промоції української культури у світі на достойному рівні.

● КОЛОМІЯ

Галина ВОЛОЩУК,
викладач кафедри філології Коломийського навчально-наукового інституту

На початку заходу звернувся до присутніх Преосвященний Владика Коломийської єпархії УГКЦ кир Василь Івасюк. Директор Коломийського навчально-наукового інституту Юрій Плекан наголосив: “Широта політичного мислення, боротьба проти соціальної несправди і неволі, проти будь-якого насильства над людиною піднесла Тараса Шевченка до вершини речника української нації. Шевченкове слово, його поетична мова запалювали та й запалюють серця мільйонів патріотичним вогнем. Поет оповів крилом слави українську історію. Метою творчих акцій, які ми проводимо, є уславлення великого українського поета, залучення студентської та учнівської молоді до його творчої спадщини, утвердження в незалежній Україні високих духовних ідеалів безсмертного Кобзаря”. Доцент кафедри філології, член НСПУ Микола Васильчук розповів про лауреатів Національної премії України імені Тараса Шевченка, творчість яких пов'язана з Коломиею, зокрема про Василя Герасим'юка, Романа Іванчука, Тараса Мельничука, Степана Пушика, а

«Тарас живе і промовляє»

Студенти та викладачі Коломийського навчально-наукового інституту провели захід “Тарас живе і промовляє”, приурочений до 204-ї річниці від дня народження Тараса Григоровича Шевченка.

також зачитав поезію “Коломийська елегія” Василя Герасим'юка зі збірки “Кров і легіт”. Студенти напрямів підготовки “Філологія (українська мова та література)” та “Початкова освіта” Ольга Морочило, Вікторія Перегінець, Михайло Непийвода, Надія Тинкалюк прочитали улюблені вірші видатного поета. Присвяту Кобзарю про-

декламувала студентка 4 курсу напряму підготовки “Початкова освіта” Софія Дмитрук. Родзинкою вечора став виступ студентки Ірини Ілюк та вчителя початкових класів Коломийської СШ І—ІІІ ст. № 1 ім. В. Стефаніка Елли Неміш, котрі виконали кілька пісень на вірші Кобзаря. Уривки з творів Тараса Шевченка декла-

мували учні 4-В класу Коломийської СШ І—ІІІ ст. № 1 ім. В. Стефаніка.

Відомий український скульптор та художник Василь Андрушко поділився враженнями від перебування в Санкт-Петербурзі в будинку, в якому останні роки жив, творив і помер геній Тарас.

“Кожний, хто глибоко вивчає творчість Тараса Шевченка, неминуче переконується, що має вона світове значення. Твори Кобзаря перекладені всіма слов'янськими мовами, а також грузинською, вірменською, німецькою, англійською, французькою, датською, іспанською, румунською, італійською, угорською та іншими мовами. “Кобзар” Шевченка має планетарне значення, тому що українським словом уперше заговорили невідомі для елітарної культури світи, речником яких став українець”, — сказав доцент кафедри гуманітарно-правових дисциплін Інституту управління природними ресурсами Євгеній Лепьохін, а також зачитав поезії Шевченка “Не завидуй багатому” та “І небо невміте, і заспані хвилі” німецькою мовою, переклад яких здійснив Іван Франко. Провідний бібліотекар Коломийського навчально-наукового інституту Галина Гнатюк зачитувала уривок з повісті Шевченка “Художник”. Також на заході було представлено виставку “Шевченкіана” з приватною колекцією коломиянки, голови “Союзу українок” Коломиїщини Марії Гнатюк.

● ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ

Богдан КРИЩУК,
кандидат педагогічних наук,
член правління Хмельницької міської “Просвіти”

Ми, українці, володіємо дивовижним Божим даром — даром самовідродження... Іноді все здається безнадійним, наче ще трохи — і здійсниться Тарасове прощання:

*Погибнеш, згинеш, Україно,
Не стане знаку на землі...
Схаменіться!*

Це ніби імпульс до відродження, добрий і сильний історичний шиглик, що зобов'язує кожного з нас згадати:

*А ти пишалася колісць
В добрі і розкоші. Вкраїно!*

Нам треба багато читати Шевченка, бо в його творах уся наша історія, та й причини наших подвигів і невдач. Сьогодні ми ще не маємо своєї правдивої української України, а тому саме “Кобзар” був, є, буде нашим дороговказом до її утвердження.

Україна завинила перед Шевченком... Чому сьогодні наша освіта, реформована-перереформована, не програмує вивчення творчості Шевченка, як належало б?! Та жменька годин на уроках української літератури й приблизно не розкриває великого духу найдостойнішого з Українців!

Може, тому, що можновладці всіх часів і мастей боялися та й бояться величчя Кобзаря? А раптом стануть національно свідомими ті, хто сумнівається у своєму українстві! Пожива для роздумів...

«Кобзаря», як і «Просвіти», ніколи не буває багато

Достойно шанує Тараса Шевченка Хмельницьке міське Товариство української мови “Просвіта”, яке носить його ім'я. Цьогоріч учасникам відеолекторіїв, об'єднаних темою “Той, хто прорік націю”, стали військовослужбовці Національної гвардії, курсанти й офіцери НАДПСУ ім. Б. Хмельницького, поліцейські Хмельниччини.

Дуже важливим заходом став конкурс “Живи, Кобзарю, в пам'яті людській”. В Народному Домі “Просвіти” зібрались учні навчальних закладів Хмельницького, щоб прочитати вірші українських поетів, присвячених Тарасу Шевченку. Своєрідним епіграфом конкурсу читців стали слова Ліни Костенко: “Кобзарю! Знов до тебе

я приходжу / Бо ти для мене совість і закон”.

Добре потрудились учні й вчителі, обираючи із сотень різних поезій багатьох авторів ті, що найбільше зачепили їхні душі.

Перемогли при виборі відомі й невідомі поети України та діаспори: Леся Українка, Леся Квіт, Леся Шур-Храплива. Звучала авторська поезія подільських поетів Володимира Олійника, Ольги Лихогляд, Ніни Шмурикової та інших.

Авторитетне журі визначило переможців.

Особливо проникливо та зворушливо прозвучав вірш Миколи Брауна “Він був як легенда, як притча”. А прочитала його учениця ЗОШ № 22 Діана Ратнікова, яка зовсім недавно переїхала з Криму.

Всі матимуть Дипломи учасників конкурсу та календарі до 150-річчя Товариства “Просвіта” в Україні.

Переможцями стали: Спеціальний приз — участь у програмі “Оберіг” Українського радіо “Поділля-Центр” вибороли: Ратнікова Діана (ЗОШ № 22); Андрейко Орест (гімназія № 1).

1 місце — Чукань Ярослава (СЗОШ № 19), Бохонська Лілія та Холодюк Андріана (ЗОШ № 21); 2 місце — Колісник Віталіна (НВО № 5), Матюшко Максим (СЗОШ № 8), Мазур Сніжана (ЗОШ № 25); 3 місце — Шевчук Вероніка (гімназія № 2), Дацюк Анна (ЗОШ № 13), Корнійчук Ілля (НВО № 28), Садомська Віталіна (НВК № 31).

Вічно живий під небом Поділля

● КАМ'ЯНЕЦЬ-ПОДІЛЬСЬКИЙ

Едуард КРИЛОВ

Кам'янець-Подільський... Старовинне українське місто на Поділлі, славне історичними пам'ятками та незвичайним розташуванням. Звертає на себе увагу пам'ятник Тарасові Шевченкові роботи скульптора Богдана Мазура. Тарас Григорович зображений у час своєї юності, коли мешкав у Петербурзі, писав “Причинну” та навчався живопису в класі Карла Брюллова. Понад десять років тому поет Петро Фаренюк, якого чи не все життя переслідували кадебістські нишпорки, започаткував тут зустрічі учнів міських шкіл, і саме тут відбувалися конкурси на краще виконання творів геніального поета. Так діти виявляли свою любов до Великого українця. Сюди щоденно у будь-яку пору року за будь-якої погоди приносив квіти колишній боець дивізії “СС-Галичина”, нині покійний Василь Загірний. З “Кобзарем” та маминим підручником з її фаху, як пам'ять про найдорожчих людей, він пройшов через білі страхіття Сибіру, через жахи колимських таборів, не-

бачених світом катівень комуністичного режиму.

Цього року мітинг з нагоди 204-ї річниці з дня народження Шевченка відкрив голова міської організації товариства “Прогресивіта” Славко Полятинчук, тримаючи в руках червоно-чорний стяг — символ неперервної боротьби українців за свою незалежність і самобутність.

Захід почали наймолодші — виступали учасники міської організації Пласту, старші наставники яких Сергій Трасіух та Віктор Годний були поруч. Хочеться, щоб ці діти отримали від нас самодостатню Україну, щоб вже не боролись за неї в муках і незгодах, а розбудовували її для себе й потомків як незалежну й міцну свою Батьківщину.

Присутні від наймолодшого до найстаршого, від простих громадян до людей з високими вченими ступенями шанобливо сприймали кожен елемент цього дійства, схиляючи голови біля бронзового втілення свого Вчителя і Пророка. Виступила Алла Федірко, вчителька української мови, учасниця всіх знакових подій у місті, присвячених славі України. Схвилювано говорив давній член ОВ “Свободи” Віктор Солоп. З великим святом привітали

ли присутніх члени ОУН Віра Шпильова та Едуард Крилов. Оскільки саме Шевченкові зведено найбільше у світі пам'ятників, можна впевнено стверджувати про світове значення української літератури. Але кремлівська банда, кидаючи величезні кошти на поширення в світі московської

культури, всіляко принижувала досягнення уярмленої нею колонії.

Завершився захід виконанням пісні “Реве та стогне Дніпр широкий...”, яка урочистістю і силою прирівнюється до народного славня. Її величні звуки полинули до Бога. А наш Бог, Провідник і Рятівник є Тарас Шевченко.

● ІВАНО-ФРАНКІВСЬК

Світлана ШАГАН

*І мене в сем'ї великій,
В сем'ї вольній, новій.
Не забудьте пом'янути
Незлим тихим словом.*

Т. Г. Шевченко

З нагоди 204-ї річниці з дня народження Кобзаря в обласній бібліотеці для юнацтва відбулися шевченківські читання “Поетичний вінок Кобзаря”. Завідувачка інформаційно-бібліографічного відділу Оксана Шинкаренко презентувала розгорнуту книжково-ілюстровану виставку “Струни Кобзарєвого серця”. Ознайомила з книгами літературознавців, фахівців в галузі шевченкознавства, які писали про життя і творчість Шевченка, його людські й творчі стосунки з прогресивними діячами культури, їхній вплив на творчість поета і художника.

Учасники гуртка художнього читан-

Поетичний вінок

ня “Промінь” під керівництвом Світлани Галимар із міського центру дитячої та юнацької творчості виконали літературно-музичну композицію “Дитячі роки Шевченка”.

Галина Михайлівна Худоб'як, учитель української мови та літератури навчально-виховного комплексу (загальноосвітня школа-лицей № 23 Прикарпатського національного університету ім. В. Стефаника) з учнями 10-Б класу висвітлили літературну спадщину великого українського поета Тараса Шевченка. Шевченків “Заповіт” учні прочитали чотирма мовами: українською, англійською, польською та французькою.

Учасники гуртка художнього читання “Скарбниця слова” (керівник Оксана Сливка) прочитали вірші Т. Г. Шевченка.

Шевченко йде світом. Багатьма мовами бринить його палке слово, ніколи не зміліє повноводна ріка любові й пошани

до нього. Тож долучаймося й ми до його спадщини. І нехай ніколи не заросте стежка, якою нові покоління йдуть до Тараса Шевченка.

*Щовесни, коли тануть сніги
І на рясті засяє веселка,
Повні сил і живої снаги
Ми виановуємо пам'ять Шевченка.*

Патрицій Духу і сучасна Україна

Пам'ятник Кобзареві в Римі відкритий 1973 року. Його творець, італійський скульптор Уго Мацеї, одягнув Тараса Григоровича в тогу давньоримського патриція, показуючи всім, що Шевченко належить не тільки українському народові, а й усьому людству. Латинське “патрицій” у перекладі означає “батько”. Саме таким і є Тарас Шевченко для українців — батьком нації і патрицієм національного духу.

● КИЇВ

Георгій ЛУК'ЯНЧУК

204-річчя народження Великого Кобзаря українська діаспора відзначала у всьому світі. І він на те, безумовно, заслуговує! Чому ж тоді у Києві і центральна, і столична влада протягом багатьох років державної незалежності, попри політичну орієнтацію владоможців, вважає це національне свято прикрою повинністю? Владці в оточенні посиленої охорони намагаються швидко покласти пишний (за державний кошт, звичайно, куплені) букети

квітів до монумента, а потім поспішають на вручення Шевченківської премії її щорічним лауреатам. А народ критикує діяльність або, навпаки, бездіяльність чинної влади, повторюючи Шевченків заклики: “Обніміться ж, брати мої. Молю вас, благаю!”.

Саме так відбулися заходи біля пам'ятника Шевченку в Києві: влада окремо, народ — окремо. На мітинг, скликаний “Прогресивітою” та партіями україноцентричного спрямування, зійшлися тисячі людей, які хотіли почути відповіді на невідкладні запитання: коли Україна житиме за законами великого Пророка.

Святослав МАКСИМЧУК,
народний артист України, м. Львів

Закінчення. Початок у ч. 10 за 2018

1944 року у вересні батько відвів мене до школи у селі Козлині за 2 км від нашого села. Крім мене з нашого села до цієї школи ніхто не ходив, тому впродовж семи років я ходив сам через лісок, який називали попівським, бо перед тим він був церковною власністю і наполовину засаджений липою. Як я проклинав цей лісок! Просив Бога, щоб її підірвали. Але так тривало до весни. Повертаючись додому зі школи, почув спів жайворонка, і мене це так вразило, що потім я залюбки вже ходив до школи. Та коли виходив у лісок, мене щоразу проймав холод, особливо після того, як якимось уранці мене перестріли палатники (так ми називали енкаведистів, бо вони ходили в плащ-палатках) і почали допитувати, чи не бачив я бандерівців, та чи знаю, де вони переховують зброю. Я зі страхом переповів це вдома, а батько часто згадував про цю мою пригоду.

У пам'яті лишилося кілька епізодів із мого навчання в Козлині. Здається, це було в четвертому чи п'ятому класі. У школі створювали піонерську дружину і мене хотіли зробити ланковим у класі, але я не погоджувався. Тоді одна вчителька заломила мені назад руки, а друга почала нашивати на рукав відзнаку ланкового. Я вирвався і вибіг з класу та помчав додому. До школи не ходив зо три дні. Ліше тоді, коли до нас додому прийшла вчителька і запевнила батьків і мене, що більше ніколи подібного зі мною не чинитимуть, знову пішов до школи.

А ще було таке. На Покрову (в нашому селі й Козлині це храмове свято) я пас корову з телям в урочищі, яке називали Лішником, коли бачу, з ліска виходить капітан НКВД. Він до нас заходив не раз по ночах із палатниками. Бачу, прямує до мене. П'яний, як чіп. А йшов він із Козлина, де його добряче напоїли. Через наше село пролягала дорога до Олександрії, до районного центру. Він йшов туди. Побачивши мене, підійшов і, ледве повертаючи язика, почав розпитувати, чи не бачив я в селі совітів. Прикидався бандерівцем. Кажу, що бачив. От, кажу, підійти дорогою до цієї крайньої хати. Там машина зіпсувалася, і коло неї троє совітів вовтузяться. Вже кілька днів не можуть до лагерь доїхати.

А в цей час у лісі біля Козлина розташувалися тучинські військові табори.

— Ага, харашо. А наших хлопців ти не бачив? — питає мене шепеляво.

— Яких наших?

— Бандерівців, — і, виинявши з кобури пістолет, приставив мені до рота.

Я заскавчав, як цуцень, і побіг у корчі, сподіваючись кулі в спину. Але він не вистрелив. Я сидів у корчах і тремтів. Врешті побачив, як заплігаючись, він пішов до села.

Може, з півгодини по тому я ще був із худобою у Лішнику й уже перед самим заходом сонця пригнав її додому. Заходжу до хати, а він п'яний сидить у нас за столом і щось варнякає! Чи довго він ще був у нас, не пам'ятаю, а коли пішов, я розповів батькам, як він зі мною розмовляв.

Наше життя тоді було бідним і тривожним. Фактично на той час у селі існувало двовладдя. Вдень приходили, як ми їх тоді називали, районні собачники й збирали данину, а вночі стукіт у вікно.

— Хто?

— Свої, відчини.

Відчиняє батько двері, заходять хлопці до хати, довідуються про обстановку в селі, треба їх погодувати. Чим хата багата, тим і частували. Повечерявши, хлопці дякували і йшли.

Трагедія мого села До 75-річчя знищення села Ремель

Може, через якусь годину знову стукіт у вікно.

— Хто там?

— Свої.

Відчиняє батько двері, заходять палатники, або як ще на них казали — кацапи.

— Что-нібудь пожрать, хазяйка!

Мусила мати щось ставити на стіл.

Коли ж свої, або так звані “сваї” були в хаті, ми тремтіли, бо будь-якої миті хтось міг постукати у вікно...

Восени, здається, це був 1946 рік, заходять до нас під вечір троє солдатів, що йшли до таборів, чогось захотілося переночувати у нас. Певно, боялися йти. Батько почав їх переконувати, що хата мала, немає де їх покласти, а до таборів півгодини ходу. І це було справді так. І от тоді один із них заявляє:

— Харашо. Ми в такому случає переспім в скірде в соломе.

Батько відчув, що до лісу вони не підуть, а коли почуватимуть надворі, то можуть прийти хлопці і тоді удар буде неминучий, а тому й каже:

— Ну, добре! Я внесу до хати соломи й постелю на долівці, а ви вкриєтесь шинелями.

Так і зробили. І от серед ночі стук у вікно, й промінь ліхтарика блиснув на стіні.

Батько в самій білизні кулею вискочив із хати, аж тут чуємо, як один солдат каже другому:

— Друг, вставай, бандер прішол!

Лягнули затвори, тиша...

Ми з братом притулились один до одного, закам'янівши від страху. Сутічка неминуча!

Хвилин через десять входить батько, а нам та його відсутність здавалась вічністю.

— Хазяїн! Кто это бил, бандер?

Російською вони розмовляли з великим акцентом, а за національністю були чи не узбеки.

— Та ні, — каже спокійно батько, — то якісь п'яні жовтопагонники питали дорогу на табори, то я їм і показав. Як краще йти.

— А ми думали бандер.

— Та ні, можете спокійно спати далі.

А тої ночі у нас ночувала сусідка, на печі спала. Казали, що її дочка зв'язкова, а в селі у нас була кривка. От і наступної ночі приходять хлопці до нас і викликають батька надвір.

— Чому ви, дядько, — кажуть, — не сказали, що у вас у хаті були кацапи. Вони ж могли нас у спину перестріляти.

— Хлопці, — каже батько, — якби я повідомив, що вони в мене в хаті, то чи не захотіли б ви їх прибрати. А в хаті діти, жінка. Якби вони навіть залишилися неживими, то хата спалахнула і тоді б про все довідався НКВД — Сибіру не минути. Зрештою, робіть, що хочете.

— Тільки тому, — кажуть, — що ми вас добре знаємо як чесного й розумного чоловіка, то цього разу вам прощаємо. Але тільки цього разу!

Більше батька вони не зачіпали. Очевидно, не було причини. А може, й свою роль зіграло те, що батьків племінник Василько був в УПА.

Вчився я тоді у шостому чи в сьомому класі. Повертаюся зі школи через поле, йду до ліска й бачу, як офіцер жене рядового й горланить:

— Бегом... Ложись! Бегом! Ложись!

Солдат виконував його команду, а потім перестав.

— Не буду! Чого ви до мене пристали?

— Я за твою Україну кров пролівав, мать твою! Бегом!

Але солдат більше не корився... Це для мене було великим уроком історії. В школі нам казали, що всі братні народи спільно воювали з ворогом і звільнили нас і народи Європи від коричневої чуми, але насправді не так! Виходить, що це заслуга лише “русских”, і ми маємо бути за це вдячні аж до скону.

Ми належали до Козлинської сільради. З восьмого класу я вже вчився в Олександрійській школі. Якось приїхала до нас додому група “собачників” на чолі зі старшиною НКВД Барсуковим, росту півтора метра, активістом з організації колгоспу в Козлині й Ремлі. Викликали на вулицю батька і поча-

ли агітувати, аби він записувався до колгоспу, “где цветущая жизнь і всем хорошо”. Батько відмовився, тоді Барсуков почав батькові погрожувати за його відмову, криючи його мати. Я не витримав і став на захист батька:

— Як ви смієте зі старшою людиною так розмовляти?

— Замалчі, шенок! Если б это бил сорок сьмой год, то ти би у моїх ног пристрелений валялся!

Ще один урок історії, який я запам'ятаю на все життя.

Згодом Барсуков став головою колгоспу ім. Леніна, а через кілька років перейшов, згідно зі своїм душевним покликанням, на службу тюремним охоронцем у с. Городище, що неподалік Рівного.

1948 року до нас почали приходити люди з торбами.

— Дайте кусочек хлебушка!

— А хто ви будете? Звідки ви? — питають їх.

— С Брянской області.

— А що сталося, що ви так далеко приїхали за харчами?

— В колхозах на трудовень далі по сто грам зерна.

За ними пішла Курська, Орловська, Воронежська області. Жодного разу їм ніхто не відмовляв. Великодушність наших людей і їхня щирість були справжніми, без так званого “буржуазного націоналізму”. Згодом прийшла Білорусь: Пінська область, Гомельська область, а пізніше українці з Дніпропетровщини, Херсонщини, навіть із Черкащини. Тих нещасних прохачів у нас звали торбешниками. Мимоволі ці прохачі ставали найбільшою агітацією проти вступу до колгоспу. Записуватися до колгоспу — означало приректи сім'ю на голод.

Для організації колгоспів і запису до них застосовували різні методи. Наприклад, підсовували людині якийсь аркуш паперу і казали для чогось там підписатись, а виявлялося, що це заява до колгоспу. Або ще й так робили. Коли людина категорично відмовлялася ставити свій підпис на заяві, то її ліву руку затискали в дверях, а в праву давали ручку чи олівець. Одну руку затискали доти, доки не залишався підпис. Я ще й досі часом, коли треба десь підписатись, жартома питаю:

— А це, бува, не заява до колгоспу?

Молодь цього жарту не розуміє. Ну, і слава Богу.

Згодом колгосп таки організували. Наші районні агенти-“собачники” мали прізвища Молчанов, Степанов, Байрамов, який згодом переїхав в містечко Березно Рівненської області і я з ним одного разу, коли був у гостях у двоюрідного брата Ярослава Максимчука, зустрівся. Це було в кінці 60-х років. Мене вразило його вкрай негативна оцінка советської партизанки. Він називав їх “сволочами”. Подібну оцінку я чув і з уст письменника Павла Автомонова. Тоді він розповідав про жорстоку і нелюдську повединку медведівців із місцевим населенням у польських лісах. Коли ці медведівці зустрічали в лісі дітей із кошиками, що вийшли збирати гриби, їх знищували, бо це, на їх думку, могли бути бандерівські розвідники. Додому діти з лісу часто вже не поверталися.

Селяни, силою загнані до колгоспу, здавши своїх коней і весь реманент, мали заробляти на прожиття трудовнями. На той трудовень нараховували якусь кількість урожаю та якусь жалюгідну суму грошей. Головним, або майже головним, прибутком вважалося скільки колгоспник украв. І слово “вкрати” не вважали суспільним гріхом, а навпаки — така людина була в пошанівку серед односельців.

Моя дитяча пам'ять лишила такий спогад. У нашому селі Ремлі до його знищення був один чоловік, про якого казали, що він злодій. Люди про це знали і, відповідно, його остерігалися. Коли ж “процвіло” колгоспне життя, то слово “украти” було наповнене новим змістом — людина уміє дати собі раду! А якщо людина добре працювала (а такі були!) та вміла при цьому щось пощипити, то це був зразок уміння жити.

Після закінчення Харківського театрального інституту працював я у театрі ім. Шевченка, і 1962 року ми гостювали на Уралі. У тій порі мій брат Степан одружувався в селі Кустин. Це від нашого села десь 6—7 км. На весіллі керівництво мене не відпустило. Мені було прикро. Коли в серпні я приїхав у відпустку додому, то брат познайомив мене із дружиною. У неділю зібрався гості, родина дружини Розалії, загоstim і голова колгоспу, де мій брат працював агрономом. Мене зацікавила розповідь рідної сестри моєї братової:

— Я вчора приходжу з поля в обід подоїти корову. Коли чую, в куточку хрюкає поросятко. Питаю доні, а їй шість рочків, звідки взялося це поросля в нашому хліві? А вона приклала палець до рота й каже: тс-с. Я йшла коло колгоспного двору, а воно сиділо в кропиві під плотом. Я його накрила хустиною і принесла додому...

Осуду серед присутніх, звичайно, не було. Просто було тоді таке життя, але я не раз згадую цю розповідь і думаю: звідки в дитини з'явилася така хватка? А дивного тут нічого не було, бо дівчинка кожен день чула в хаті хто скільки вкрав і приніс із поля чи з бригади додому.

Це питання обпікало й душу Василя Симоненка і тоді народився знаменитий вірш “Злодій”:

Дядька затримали чи ввіймали —

Дядька в сільраду ескортували.

Дядька повчали і докоряли:

“Як вам, дядьку, не ай-ай-ай

Красти на полі свій урожай!

У кого ви крали?

Ви крали в себе.

Це ж просто сором красти свій труд”.

Дядько понору тім'я теребив

І смакував махру.

Дядько кліпав товстими віями,

Важко дивитись в очі ганьби,

Важко йому із домашніми мріями

Враз осягнуть парадокс доби.

“Так воно, так, — у кулак хахикав, —

Красти погано, куди вже гірше”.

Рвися з сорянки свавільним криком,

Мій неслухняний віри.

— Чому він злодій?

З якої речі?

Чому він красти пішов своє?

Давть той клунок мені на плечі,

Сором у серце мені плює.

Дядька я вбити звезаю мушу,

Тільки у грудях клеочка гроза:

Хто обікрав, обскуб його душу,

Хто його совісті руки зв'язав?

Де вони, ті відгодовані й сірі,

Недорікуваті демагоги й брехуни,

Що в'язи скрутили дядькові віри,

Пробираючись у крісла й чини.

Їх би за грата! Їх би до суду!

Їх би до карцеру за розбій!

Доказів мало??? Доказом будуть

Лантухи вкрадених вір і надій.

12.10.1962 р.

Я часто брав цей вірш у свої програми, коли виступав перед людьми і завжди бачу їхні похилені голови...

Наш народ теж не безневинна отара і його варто було б батожити за безвольність і духовне ліниство, за постійне нарікання, що нам мало допомагають інші держави. А чому чужинці мають нам щось давати? Жертвувати своїми статками? А ми багатьом допомагали й допомагаємо? Навіть часом рідним, найближчим? 1946 року проходив я повз хату дядька Митрика. Він порався на городі з дружиною і сином.

— Ну-ну, ще Америка приїде сюди, вона советам ще покаже, — казав він.

Цей чоловік був неписьменний, навіть безграмотний, тому це не дивувало. Та коли нині політики ведуть подібну мову, то хочеться їм сказати:

— Ви деморалізуєте народ! Стуліть, як кажуть в Галичині, свої писки! Ідіть геть із насиджених місць і робіть те, чим нагородила мати-природа, й люди не киватимуть на вас головою. Отака допомога суспільству з вашого боку буде реальною. Не блазною! І дітей своїх не калічте!

Я свідомий того, що це не станеться. Але так би хотілося у цей спосіб і їм допомогти стати людьми, а не пустомелями і спекулянтами на наших святощах і наших трагедіях, серед яких і трагедія мого рідного села, про яку мало хто знає...

Маргарита ДОВГАНЬ
Фото Сергія БОРИСОВСЬКОГО

«Такими, як я їх запам'ятав»

Пацан на дротах!

Серце — головний мотор життя, тонка матерія. У щоденному пеклі війни, коли людина постійно дивиться смерті в очі, і найміцніше серце втрачає енергію свого життєдайного биття.

Я сьогодні в кардіоревматології нашого шпиталю.

— Іловайськ — перше і найстрашніше хрещення війною. Домовились із ворогом, що вивеземо поранених, а він не стрілятиме, але саме в цей час почав бабахати. Сказано! З усього дозволеного й недозволеного. З градусів, смерчів... Розтрощені перевернуті автомобілі медичної допомоги з червоними хрестами, людські тіла розкидані скрізь, горять БТРИ, — згадує Віталій. Ледь помітний трем на губах, пальцях рук, але швидко опанував собою. Передає мобільку з моторошним кіно сину Роману, який приїхав навідати батька.

— Тепер ти покажуй, а я кров пішов здавати, сестричка кликала.

Дивимось. Раптом Роман до мене: “Господи! — пацан на дротах!” Заклякли. В кадрі високо на електродротах висить обгоріле молоде тіло, а тоді — падає на землю. І плавиться. Апофеоз Армагеддону!

Мовчання. Оговтуємося. А пацан на дротах мені очі пече. І тепер пече, коли пишу про це через кілька днів після знайомства з полтавцем, добровольцем Віталієм Ковтуном, рядовим 8-ї автомобільної санітарної Полтавської роти, яка три доби під ворожим вогнем вивозила з Іловайського котла наших поранених, обгорілих, скалічених...

Віталій повернувся з процедур. І з люту каже: “Чули про “Дику роту”? Це про нас. За один рік 12 тисяч поранених вивезли. Хоч кількох героїв роти згадайте так, як я їх запам'ятав: Антоху, Артура, Сашка... У мене і пам'ять трохи відшибло...”

А тоді з гіркотою додав, що хоч і дуже рідко, але паскуди серед своїх також траплялися. І розповів про такий сумний епізод. Багато поранених, не вистачає автомобілів. Навіть на капоти доводилося підсаджувати поранених. І раптом побачили Віталій з побратимами, що один боягуз, не рядовий, а при чинах, ховається в ямі! Витягли його, завантажили в автомобіль з пораненими й наказали: “Не трусися, а вивозь хлопців”. І поїхав боягуз... А згодом Героєм його нарекли! Бувають тяжкі моральні проколи...

Олександр Колісник

Максим Толпиго

Сергій Раку

...Повернулися до справ сьогодні. Недавно вирізали Віталію селезінку. З кінця січня він у кардіології. Йдеться про надсерйозну операцію на серці. Швидше за все робитимуть її кардіохірурги клініки Амосова.

Ніхто не загинув!

“Перший бій був за селом Луганське на Донеччині. Словами того не передати! Найстрашніше — розриви мін. Але ми відбилися. І головне — ніхто з нашої роти, тоді і потім, не загинув”. Про це у 9 палаті кардіоревматології розповів мені рядовий 25 окремого мотопіхотного батальйону “Київська Русь” контрактник Олександр Сич. Подібна інформація з фронту — щаслива рідкість.

Олександр родом із Луганщини, з села Голубівка поблизу міста Кременного. У нашого солдата із дружиною Ольгою від перших шлюбів аж шестеро дітей. Дружина нині серйозно хвора. Отже, Олександр потрібний своїй родині.

— А як же це з фронтом поєднати?

— А так. Ми з родиною у справах мусили поїхати до Сіверськодонечка, а туди вже сепари вдерлися. Наші одбивалися. Стрілянина страшна. Моя чотирілітня Софійка дуже злякалася.

На фронті знайшов багато друзів, почав більше цінувати життя.

Аж тут зателефонувала батьковій шестилітній Софійка. І я згадала, що в торбі маю книжечку казок Андерсена, вручила її татові Сашкові, аби передав при нагоді цей подарунок донечці Софії.

Контролери лінії вогню

Товариський, делікатний, інтелектуальний чоловік — підполковник Державного науково-дослідного інституту авіації Олександр Іванович Скляр. Науковець. Займається технічним забезпеченням, експлуатацією і модернізацією авіатехніки. Ні, він

безпосередньо не був на передовій. Але його думка, наукові розробки підсилюють боездатність тих, хто на фронті. На передовій час од часу бувають його колеги — контролюють лінію вогню. Це підполковник Хижжун, підполковник Грень, полковник Сушак... Так несподівано відкрились мені імена людей, чий високі наукові знання в поєднанні з мужністю допомагають нам долати зло війни.

Нащадок роду Терещенків

Роман Терещенко — сержант 54-го окремого розвідувального батальйону. Родом із Первомайського на Дніпровщині, за професією — будівельник. Аж почала війна. На самому її початку загинули друзі Романа. Перші добровольці. Помститися за них, обороняти Батьківщину пішов добровольцем на фронт у вересні 2014 року. І одразу бойове хрещення: тільки-но вирили окопи, облаштувалися, як почався ворожий обстріл. Під вечір посилалися в окопи гранати. Двох хлопців поранило... Спочатку психологічно було важко, а далі людина звикає. Він на війні понад три роки. Відбувався мікроконтузіями, але не витримало серце. Лікарі шойно сповістили — треба міняти клапан...

Питаю Романа: “А Ви часом не з роду наших знаменитих цукрозаводчиків і меценатів Терещенків?” — “Так. Ми їхні нащадки. Наші Терещенки, гілка яких мешкає у Канаді, давненько озивалися до мого дідуся. Пропонували поновити родинне спілкування. Поки дідуся думав, час минав. Він помер чотири роки тому. Тепер це мій обов'язок — відновити родинні зв'язки з канадійськими Терещенками. Підлікуюся, вшухне війна, тоді й займуся цією справою. Тим більше, у мене підрастає донечка — Евеліна Терещенко”.

В добрий час!

Солдат Сергій Раку

Тетяна і Сергій Раку живуть у Гельмязеві — селі Золотоніського району на Шевченківій Черкащині. Дві донечки Валерія і Богдана допомагають батькам доглядати велике сімейне господарство: 100 курей, 50 качок, безліч кролів. Донечки не лише господині, а ще й тішать батьків своїми мистецькими захопленнями: Валерія, старшенька, займається бісероплетінням, Богданка навчається танців...

Поблизу є акціонерне товариство “Русь”, де Сергій працював водієм. З початку минулого року вже у військовій формі і не мирними дорогами возить зброю. Донеччину ворог мінами обкладає, а в машині боеприпаси. Везеш їх — і будь пильним. Бачиш — під'яла трава, ґрунтівка водою розмита — знай, тут може бути міна. Є колія — краще їхати колією. У дивізіоні водії вправні, лише один за весь час був поранений. А до Сергія дістався інший ворог — сирість, холод. Запалення легенів. З'явилася підозра на туберкульоз. І тепер він тут, у фтизіатрії. Аналізи, активне лікування. Діагноз не підтвердився, але ще місяць лікування у шпиталі, а тоді знову на фронт.

Не до параду — до війни!

— Прибалтійський натовець сказав мені, що володіє двадцятьма видами зброї! А ми, крім автомата Калашникова — нічим. Чому? Бо нами керують совки. Не пройшли колишні міліціонери люстрацію, не прийняли їх до поліції — кинулися у військо, на керівні посади. На другій лінії — спокійно, безпечно, і зарплатня чимала. Навчають лише марширувати. От і готують солдатів ніби до параду, а треба — до війни. Нашій армії потрібні молоді високоосвічені офіцери, які знають усі види сучасної зброї і можуть навчити вояків володіти нею...

Про це говорить 46-літній доброволець з 2014 року, рядовий боєць 23 окремого мотопіхотного батальйону “Хортиця” заporожець Максим Анатолійович Толпиго. В мирний час — будівельник.

Ми зустрілися з мінометником Максимом у фтизіатрії столичного шпиталю. Чоловік скромний, пережив контузію, має проблеми зі слухом. Виразка шлунку загострилася. Тепер ще й легені. Але є у Максима мрія: він хоче стати ювеліром. Уже вивчає метали, кислоти, процеси обробки срібла, інших матеріалів для ювелірки...

Поки ми філософствували та обговорювали реалії з Максимом, до нас приєднався Олександр Колісник із Луганщини. Юний воїн-танкіст навчається на полігоні “Десна”, а нині потрапив до шпиталю з підозрою на серйозну хворобу легенів. Стверджує: молоді військові хочуть знати і володіти всім новітнім арсеналом зброї і техніки! Без цього перемогти ворога важко. Хотілося б, аби офіцери-вчителі давали новобранцям більше знань.

Життя після фронту

Колись давно писала про воїна, який зустрічав мене у шпиталі, граючи на сопілці Гімн України. Віталій Чуб уже вдома, у Бобровищі, на Чернігівщині. Виховує маленького онука. Займається мистецтвом. Ось озвачає з Чернігівського шпиталю, де підліковується. Поділився творчими успіхами: написав вірш-пісню. Шукає фахівця, який напише музику, а може, й виконає колись. За допомогою поетеси Тетяни Майданович знайшли таку людину. Це волонтер і бард Юрій Поляков. Вже зв'язався з моїм героєм. Планує навідати Чуба. А я дарую читачам поетичні рядки воїна-ветерана:

*Проводжала сина мати
Україну захищати
Похрестила на дорогу
— Повертайся до порогу.*

Приспів:

*Тож воля як доля —
Літа, а не птах.
Віймаєш — тримаєш
І кулі, і еради — не страх.*

*Хто загинув — не забудем,
Пам'ятати завжди будем.
Хто віддав життя за волю
Той наблизив краіну Долю.*

Приспів.

Агресор не вгамовується, але завжди добро перемагає. На завершення скажу словами рідного мені Поета:

*А світ нехай святиться,
Нехай святиться Світ.*

6 березня 2018

Едуард ОВЧАРЕНКО

На екрані — волонтерське кіно

У столичному кінотеатрі “Кінопанорама” відбулася прем'єра стрічки “Посттравматична рапсодія” та зустріч із творчою групою фільму.

“Посттравматична рапсодія” — українська епічна драма, яку зняв режисер Павло Когут, що є екранізацією однойменної п'єси Дмитра Корчинського. У стрічці йдеться про бійця добровольчого батальйону Сашка, який, виживши під час обстрілу під Іловайськом, пробирається до своїх і зустрічає дорогою найнеочікуваніших супутників — захисників і ворогів України з різних історичних епох.

П'єса “Посттравматична рапсодія” побачила світ 2016 року. Виставу за цим твором показали мешканцям Києва, Маріуполя, Львова, Одеси, Івано-Франківська та Коломиї. Паралельно виникла ідея екранізації твору.

“Посттравматична рапсодія” — дебютна стрічка для режисера Павла Когута. Зйомки відбували-

ся у листопад-грудні торік в Києві. Фільм зняли у жанрі інтелектуального арт-хаусу.

Музика фільму звучить у виконанні заслуженого артиста України, лідера гурту “Хорей Козацька” Тараса Компаніченка.

Серед акторів, які знімалися у фільмі, бійці добровольчих батальйонів та Збройних Сил України. Зокрема Артем Безверхий — учасник оборони Донецького аеропорту, боєць 81-ї десантно-штурмової бригади. Марат Сайфулін, Андрій Ватолкін, Олексій Середюк, Максим Михайлов, Олександр Тищенко, Юрій Горювек у 2014—2015 роках були бійця-

ми добровольчих батальйонів “Свята Марія”, “Азов” і “Шахтарськ”.

Анатолій Пашинін — відомий російський і український актор, доброволець 8-го ОБ УДА “Аратта”, та Юлія Тайра Паєвська, парамедик ASAP “Ангели Тайри”, приїхали для зйомок із фронту. Автор сценарію Дмитро Корчинський, актори Олексій Сердюк і Марат Сайфулін брали участь у штурмі Іловайська у серпні 2014 року.

Про роботу над фільмом ми попросили розповісти його творців. Дмитро Корчинський, автор сценарію:

— Сьогодні представляємо перший повноформатний волон-

терський фільм. Це дуже якісний інтелектуальний арт-хаус. Його робили люди, які пов'язані з фронтом.

Після Києва відбудуться презентації фільму в кінотеатрах від Маріуполя до Ужгорода. Сподіваємося, що його побачать українці США, Канади, Іспанії та Аргентини. Є домовленість на показ стрічки центральними телеканалами. Після цього ми її розмістимо в Інтернеті.

Назар Борушок, виконавець головної ролі:

— Фільм розповідає про героя-добровольця — Сашка. Але таких добровольців багато, і кожен із них пише свою історію, яку читають наші діти, онуки, правнуки. Вдячний Анатолію Гнатюку й Анатолію Пашиніну за уроки акторської майстерності, а також парамедика Юлії Тайрі Паєвській, яка

допомогла достовірно відтворити стан контузії.

Анатолій Гнатюк, народний артист України:

— Як пересічний громадянин України, як український актор я пишаюся тим, що з'явився фільм “Посттравматична рапсодія”. Це фільм про Україну, фільм за Україну і фільм українською мовою. А кінематограф — дуже важлива стратегічна зброя на мистецькому фронті.

Анатолій Пашинін, актор:

— У мене був насичений період життя. Але найяскравішими спогадами, напевне, залишаться зйомки цього фільму. Зі мною працювали чудові люди, була прекрасна атмосфера. А ще дуже хороший матеріал — кожне слово правдиве і виважене.

Українське кіно має великий потенціал, однак Україні поки не вистачає хорошої акторської школи.

“Там, у цій родинній фортеці, він набирився сили і саме з тої фортеці ніс у широкий світ нашу глибоку культуру і традицію”.

Спалахи про Івана Миколайчука від Марії: Народитися—полюбити—померти

Весна дарує нам не лише оживлення природи, вона приводить у нашу культуру унікальні особистості: Лесю Українку (25 лютого), Михайла Вербицького і Володимира Івасюка (4 березня), Тараса Шевченка (9 березня), Володимира Вернадського (12 березня), Хведора Вовка і Августина Волошина (17 березня), Василя Липківського, Василя Симиренка, Максима Рильського, Ліну Костенко (19 березня), Івана Мазепу (20 березня), Миколу Лисенка (22 березня), Миколу Сціборського (28 березня), Миколу Міхновського (31 березня) та ін... То чи оживлення це тільки природи? Ні. Таки Духу людського та оргії Вічності...

Ірина ФАРІОН,
доктор філології, професор

*Миколайчук — це вічна весна,
бо весна — це любов.
Марія Миколайчук*

Мчала до Києва 3 березня записувати “Велич особистості” про нашу убиту Весну — **Володимира Івасюка**: 24 квітня вийшов із хати, 18 травня знайшли повішеним у Брюховицькому лісі. 22 травня, у день перепоховання Тараса Шевченка у Каневі, притомний Львів під пильним оком КГБ хоронив Івасюка на Личакові. Усі думки були в його Долі як символі українського шляху — постійно розстрілюваної української Весни.

Телефон плямкав повідомленнями. Одне мимохіть відкрила. Там незнайома пані Тетяна писала про народну артистку України Марію Миколайчук, дружину нашого видатного актора, з якою варто було б зустрітись... Я саме в цю мить читала про те, як

Іван Миколайчук рятував Володимира Івасюка від переслідувань начебто за “повалення” Леніна у Кіцмані, коли хлопці-бешкетники, серед яких і Володя, ненароком почепили “вождів” каптура на лису голову — і той звалився на землю... Ось він, нарешті, зачинатель нашого теперішнього свободівського ленінопаду.

Миколайчук, що вже був добре знаний і старший від Володі всього лиш на 8 років, ходив по владних кабінетах та просив, аби не псували хлопцєві долі видатного музиканта. Долю вирішили не псувати, а просто різко ВБИТИ у час найвищого злету. Коли Івасюк приїздив до Києва, то телефонував відразу до Івана і казав, що він вже тут. На що той відказував: “Коли ти тут, то чому це не тут?”. Натомість Миколайчука убивали поволи: роль за роллю, фільм за фільмом, сценарій за сценарієм, а потім взагалі викреслили з творчого і публічного життя. Під час зйомок фільму “Анничка” (1968 р.) звинувачу-

вали в “націоналізм”; у фільмі “Білий птах з чорною ознакою” (1971) не дали ролі націоналіста Ореста, а тільки комуніста; після фільму “Пропала грамота” відлучили від творчого процесу взагалі, викреслюючи прізвище з більшості знімальних груп; фільм “Тіні забутих предків” (1965) заборонили до показу; режисерський фільм “Вавилон” (1979) покримували до недогарків, таке ж зробили з глибоким філософським задумом про найбільше щастя — повернення додому — фільмом “Така пізня, така тепла осінь” (1981), а найулюбленіші Маріїні “Небиліці про Івана”, що написані на прохання маленької небаги, дозволили тільки за рік до смерті, коли 45-річний геній через страшну хворобу розпочати зйомки вже не зміг. І чого ж така війна з митцем, про якого Юрій Ілленко на знімальному майданчику “Тіней” вигукнув: “Це щось неймовірне! Щось нелюдське! Щось за межами розуміння й сприйняття!”? Бо це війна з Українською Національною Ідеєю. А вона у силі нашої культури як основних кордонів нації та найпевнішого подання себе у світі. Ілленко називав Миколайчука людиною ПРИРОДИ з глибоким внутрішнім корінням, а отже, силою.

Отож їду в Києві на вулицю Івана Миколайчука, щоб зустрітись з Його ЩАСТЯМ — Марічкою Миколайчук. Незугарна, совдепівська і страшна багатоповірка, довкола москвозяччє і симптоматичні бабушки, чоловіки яких як окупанти приїхали в Україну розстрілювати нашу культуру. З однією із таких доводиться їхати впритул у ліфт: вона висловлює претензії, бо начебто ліфт на мить зупинився через шалик моєї колеги, що застряг межі дверима... Чемна українка просить вибачення. Я внутрішньо паленю і люто думаю про цю діяметрально різницю між чемним українцем і хамом-москвитом не лише в ліфті...

На дверях більше ніж скромного помешкання світової слави МИТЦЯ — Лелека — цей стрижень фільму “Білий птах з чорною ознакою”: “Станеш ти, — прорік Бог, — птахом ближчим з позначкою чорною. Поки не вибираєш зі світу весь бруд, не поверну тебе на лядину... І відтоді ходять лелеки по багнах, по смітниках світу і нищать зло, яке самі розпустили...”. А з кімнатки виходить, ніби зранена птаха, з милицею пані Марія. В голубих очах тонни добра, в кутиках уст іскринки білого сміху. Маленька, схилена, закутана в харизму свою і мужа. Заходимо в кімнату, заселену портретами Миколайчука, в кімнату зупиненого часу і знайденої суті життя...

Пані Марія, або Мицька, як ніжно кликав її Іван після епізоду з кицею-мицею, яку рятувала Марічка на залізничній колії, світиться ЖИТТЯМ Івана.

Познайомилися в Чернівецькому театрі ім. Ольги Кобилянської і закохалися з першого погляду. “Він глянув на мене серцем. Я відповіла тим самим”. По тому одна просвітлена пані сказала Іванові, що проживе 25 літ... Не смів перепитати про конкретне значення отого “проживе”, з тремом пережив своє 25-ліття... Вже коли не мав свого голосу, тільки шепотів, викликав Марію до себе дзвіночком, попросив, аби вона нахилилася над ним і сказав у серце: “Сьогодні наш день. Ми прожили разом 25 років”. Тоді, за миті до смерті, відкрився сенс тих слів. Пані Марія ніколи не забуде цього поцілунку щастя на порозі смерті у 25-ліття спільного кохання: “Цей поцілунок був і гарячий, і холодний... неземний, не передати ні у відчуттях, ні словами”. Подумалося, що найсвятіша здатність людини полягає у вмінні кохати, тобто жити життям іншої людини. Якщо Небо дарує так почуття, то його план щодо місії людини на цій землі основною мірою здійснено. І нема більшого болю як втрачати цей найважливіший дар життя, відтертий із тебе живого.

У кімнаті, де ми сиділи, невеличке ліжко. Власне, те, де в тяжкій хворобі перебував Маестро. Пані Марія розповідає, як потойбіччя застигло в його погляді і як вона намагалася виривати його з того стану, переносючи у реальність: “Я взяла Його на руки. Він був невагомий, легенький... і несла в іншу кімнату, щоб відволікти телевізором. Він, побачивши своє відображення в дзеркалі, сказав, що вже недовго йому, Іванові, зосталося...”. Проте живі Його фільми, сценарії, ролі і велика українська культура, що мала через Його постать та Його поліфонію діяльність унікально символічне і доглибне втілення. Він був великим і неповторним у великому й малому. Якось Його майбутня теща, яку він ще до одруження з Марією став називати мамою, пригостила його помаранчею. Він уперше бачив цей

диво-плід і взявся їсти його, наче яблуко. На це майбутня теща зауважила, що треба відділити дольки... Але Іван мав свою відповідь: “Я звик так їсти...”. Оцей гонор карпатський і гострота слів, оцей свій шлях і своя природа були матрицею його життя. Саме це в ньому так ненавиділа совєцька окупація і саме через це вела війну з його сліпучим талантом. Він не міг уподібнитися до когось чи чогось, бо самотність була короною його долі. Цю його неперевершеність та питомість актриса Л. Кадочнікова (Марічка з “Тіней забутих предків”) вклала в російське слово “потрясаючий” і все емоційно повторювала його при матері Івана. Мати ж дивувалася: “А чого ж то його так трясє та й трясє...”.

Я запитувала у пані Марії, чи усвідомлювала мама, яке диво-Івана привела у світ: “Сновна аж тоді, коли бачила, як багато людей приходило до нього, особливо здалека, і коли Івана не стало”. У цьому скрито ще одну таємницю природи: кожному при геніїв судилася своя роль у його Долі, і роль родини — це наче фортечні мури. Там, у цій родинній фортеці, він набирився сили і саме з тої фортеці ніс у широкий світ нашу глибоку культуру і традицію. Пані Марія згадувала, як то природно було в селі на знак привітання цілувати руку старшого, незалежно чоловік це чи жінка; як обов’язково чоловік при зустрічі, вітаючись, злегка підносив над головою капелюха; як не можна було відмовити предобрій бабусі пані Марії, коли вона готувала гостинці для молодят, а Іван посмів наполягати, що не вільно брати ще щось у цієї святої людини...

Всі ці великі знаки малих епізодів нашого українського етикету він перелив у свою творчість, що видала очі воєрогові. “Як багато він би

міг зараз створити, коли не треба озиратися на ідеологічну цензуру...” — казала пані Марія. Думаю, що зараз була б цензура убивчо витончена, ліберальна, а задріт — ще чорніша, бо Його культурна самотність аж ніяк не вписана в космополітизацію та угодовство сучасних вітрів псевдокультури. Власне, з огляду на те роль Миколайчука як українського культурного феномену лише зростає, а не просто посідає дуже значне місце в українському бутті. Тоді йому до паспорта навіть в українській частині записали прізвище в цілком змосковщеній формі *Николайчук*. Він вибухав і протестував проти цього глуму і все підкреслював, що він Миколайчук. Тепер це прізвище тиражували б латиницею і подавали б ці графічні переверти як доленосне входження в Європу... Себто боротьба за нашу природність і самотність триває в особливо витіюватих формах і Миколайчуків шлях для нас сьогодні — і урок, і компас.

Прийшовши в гості до Юрія Ілленка, він на дверях його шойно отриманого помешкання написав вислів зі спільного для них сценарію фільму “Білий птах з чорною ознакою”: “Дзвони, дзвоняро. Буде світанок чи ні, то не наше діло. Наше діло дзвонити”. Оце і є програма для нас нині. А ще він, коли вже сили не мав говорити, кликав дзвоником свою пресвітлу Марію, аби лиш була з ним у їхньому великому коханні... І вона була, є і буде. Бо він так наказав.

Така у нас була розмова з Марією Миколайчук у морозний передвесніков: про любов, про щастя, про боротьбу і про життєвостерть: “Іван поважав і любив смерть як найглибинніший сенс життя. Життя без смерті не буває. Смерть надає життям краси і снаги” (Юрій Ілленко). Юрій Ілленко відійшов у вічність у день уродин Івана Миколайчука 15 червня. Іван загасав сонцем разом із природою у серпні. Але невмируще життя суджене для їхньої творчості, бо “ніхто сам для себе не живе, ніхто сам для себе не помирає”.

Іван Миколайчук
сценарії

*Миколайчук це вічна весна,
бо весна це любов
щастя це що дарує зрані
Фаріон з повагою і любов'ю!
6 березня 2018р. Микола*

Київ
«Редакція журналу «Міжнародний туризм»
2008

«Вчителько моя, зоре світова» Світлої пам’яті нашої матері

Оксана ПЛАНИДА,
вчитель української мови та літератури СШ №13, член “Просвіти”, м. Луганськ

Коли втрачаєш найдорожче — ту, яка дала життя, привівши у цей світ і навчивши першим крокам та першим словам, а потім десятиліттями вела по життю, навчаючи добра і справедливості, коли втрачаєш рідну неньку, то відчуваєш таке глибинне осиротіння душі, що важко передати словами.

Від нас пішла в інший світ **Галина Петрівна Половинко** (у дівоцтві — Чайка) — людина неординарна, наділена багатьма талантами й здібностями, справжній педагог і просвітянка. У неї була багата життєва й творча біографія. Народилася наша мама у селищі з красивою назвою Весела Гора, що на Луганщині. За освітою педагог: навчалася в Харківському педагогічному інституті ім. Г. Сковороди та в Луганському національному університеті ім. Т. Шевченка. Працювала вихователем у дитячому садку та у школі-інтернаті на Харківщині. Викладала українську мову та літературу в середніх школах №13 і №16 м. Луганська.

А ще закінчила режисерські курси при Луганському обласному музично-драматичному театрі під керівництвом народного артиста України Петра Ветрова. Кілька років працювала помічником режисера при цьому ж театрі, а пізніше режисером Новоайдарського народного театру. Зі своїм театром стала переможцем 2-го Всеукраїнського фестивалю народної творчості, отримавши диплом I ступеня та Велику золоту медаль за спектакль “Поріг” за п’єсою білоруського драматурга Олексія Дударєва (1987 р.).

А ще ж займалася літературною творчістю, писала новели, вірші, художні замальовки. Видала збірку новел та віршів “Різдвяна пригода”. І всюди встигала, і все їй вдавалося. Ніколи не сиділа склавши руки: прала нам, двом донькам, сорочечки, варила борщі, сапала город, виступала на сцені в аматорських спектаклях, співала, мала веселу й дотепну вдачу. А ще, працюючи вчителькою, встигала перевіряти шкільні зошити, писати денки і вчити, вчити, вчити... Була вона справжнім педагогом, вродженим. Звідки в неї ці витоки, я зрозуміла нещодавно, перебираючи її архів і натрапивши на цікавий запис.

Ось він:

“Коли сідая за письмовий стіл і готують до уроків, мимоволі у мене постає в уяві образ моєї першої вчительки Марії Іванівни Костенко. Минуло вже понад півстоліття з того часу, як я першокласницею переступила поріг своєї рідної школи, але до сих пір пам’ятаю її, наймудрішу, найдобрішу, найстрогішу і найсправедливішу, мою першу вчительку.

Пізніше, коли я вже сама стала вчителькою, по ній звиряла свої перші уроки, бо саме їй завдячую тим, що обрала цю професію.

Я до сих пір пам’ятаю її променисті очі, ніс з горбинкою, пишну косу навколо голови. Пам’ятаю її святкове плаття, голубе в білу ромашку: вона його вдягала лише двічі на рік — на перший дзвінок та на останній.

Вона, наша Марія Іванівна, все своє життя, не маючи власної сім’ї (бо чоловік загинув на фронті, а маленький синок помер під час війни), віддавала нам, своїм учням і вихованцям.

Ми готували з нею святкові концерти, інсценізували казки, виготовляли й малювали іграшки для новорічної ялинки, шили маскарадні костюми, випускали стінгазету, допомагали самотнім односельцям по господарству...

З великою вдячністю і на все життя запам’ятаю тебе, “вчителько моя, зоре світова”... моя незабутня Маріє Іванівно!”

Маючи творчу натуру, Галина Петрівна і до уроків підходила творчо, з пошуком. Пригадую, як вона, подаючи учням творчість Василя Стефаника, зокрема його новелу “Новина” (в якій йдеться про те, як Гриць Летючий, доведений до відчаю злиднями й безвихіддю, зважується позбавити життя двох своїх доньок, втопивши їх у річці),

провела урок як судове засідання, де були і судді, і захисники, і прокурор. Хтось намагався виправдати нещасного героя, хтось гнівно засуджував, а хтось посилався на об’єктивні причини: голод, безпросвітну селянську забитість, жорстокий час... Але у класі не було байдужих, всі учні брали участь у обговоренні. І, звичайно ж, цю новелу Стефаника вони запам’ятають на все життя.

Писала Галина Петрівна і спеціальні казки на ту чи ту мовну тему. Перебираючи її архів, я натрапила на “Казку про братів Префіксів”. Починалась вона так:

“Колись дуже, дуже давно жили-були в країні **Орфографії** три брати **Префікси**. Найстаршого звали **Пре**, середнього **При**, а найменшого **Прі**. І правила в тій країні королева **Мова**...” Не переповідаю всю казку, але читаючи її, учням легше було засвоювати складність префіксів.

Галина Петрівна сприймала світ поетично, образно і раділа, що у нас, її доньок, ще змалечку розвивалося подібне бачення. Якось вона сказала мені: “А пригадуєш, доню, як я тебе ще п’ятирічною винесла якось ясною зимою вночі на вулицю, а ти глянула на небо, густо всія-

не зорями, що мерехтіли і ніби сяяли на землю, і радісно сплелнула у долоньки: “Ой, маммо, маммо! Подивись, зорі, наче сніг!”

Я вже й забула про це, а вона, бач, запам’ятала, бо то було моє перше поетичне порівняння. Зате я була свідком, коли мама, щоб напоїти нас на вулиці, натиснула на важіль водогінної колонки, а моя молодша сестричка Лада, побачивши струмінь вируючої води, у захваті вигукнула: “Ой, яка водичка кучерява!”,

сприймаючи пінисті бульбашки як кучерики.

Пізніше щаслива мати використовує це порівняння одному зі своїх дитячих віршиків:

*Кучерявая водичко,
Умий моїй доні личко,
Щоб було воно рум’яне,
Ніби сонечко весняне.*

Поезія жила постійно в нашій сім’ї. Вірші часто звучали з уст наших батьків. Воно й не дивно. Бо наш батько, письменник Григорій Половинко, знай в Україні поет і драматург. І, взагалі, у них обох дуже багато спільного: потяг до літературної творчості, а ще неймовірна любов до театру. Працюючи разом в одній школі, вони створили там справжній шкільний театр. Не драматичний гурток, яких багато є по школах, а саме театр. І ставили в своєму театрі досить складні, повнометражні спектаклі, такі, як гоголівський “Сорочинський ярмарок”, або “За двома зайцями” М. Старицького, чи “Мина Мазайло” М. Куліша, в яких поряд з учителями грали учні та їхні батьки. Вважаю, що такий досвід шкільного виховання варто було б пропагувати на всю Україну. Але моїм батькам, як людям творчим, було не до того. Їх захоплював процес творення, а не пропаганда його.

Часто Галина Петрівна разом зі своїми учнями брала участь у найрізноманітніших конкурсах на знання української мови та літератури, і її учні завжди перемогали...

А одного разу в її архіві я знайшла кілька записів, які вразили мене в самісіньке серце. Ось один з них:

“Нехай людина йде далеко-далеко, але вона ніколи не за-

буде своїх батьків, свою землю. Настане час, і вона повернеться до своєї рідної країни, як свого часу поспішала повернутися до своїх батьків маленька дівчинка, зрозумівши, що найбільша радість — це родинне тепло...”

А нижче йде один запис. Це вже японська танка:

*Любі мої! Яка я погана дівчинка!
Милуючись на схилі гори квітами,
Я весь час провела з іншим,
Забувши про те, що дома
Хвилюються мої батьки!*

Подумалось, що ці записи вона ніби спеціально залишила для нас, її дітей. Щоб ми не забували своїх батьків і цінували родинне тепло.

Рідна наша матінко! Ти навіть і про це подбала.

А ось, як прощальний помах крила, записана її молитва в звертанні до Божої Матері:

“Мати Божа! Здіймаючи очі до Твого пречистого образу, уклінно прошу: покрий мене чесною Твоею покровою й вивольи мене від усякого зла, благаючи Сина Твого, Христа, Бога нашого, щоб спас душу мою...”

Вже відлетіла твоя душа до Божого вірвю, наша рідна матінко, але в серцях наших, в серцях твоїх дітей твій світлий образ житиме, допоки жити й нам на цій землі.

24 лютого 2018 року в Свято-Троїцькому кафедральному соборі УПЦ КП м. Луганська відбулася панахида з нагоди 40 днів від часу упокоєння Галини Петрівни Половинко-Чайки, яку провів секретар Луганської та Старобільської єпархії, протоієрей Анатолій Назаренко.

Вона, донька Божа Галина, не лише наближена до небес — вона у небі. А небо над нами — теж Україна.

Молитва-реквієм

Галина ВОЛОЩУК,
просвітянка, викладач кафедри філології
Коломийського навчально-наукового інституту

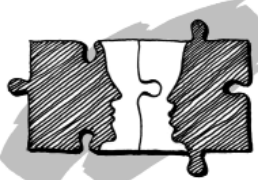
*Борітеся — поборете!
Вам Бог помагає!
За вас правда, за вас слава
І воля святая!*
Тарас Шевченко

20 лютого в Коломийському навчально-науковому інституті духовний

наставник студентської молоді отець Володимир Гуменюк, студенти та викладачі молилися за загиблих Героїв Небесної Сотні. “Козацьке прислів’я говорить: “Коли всім народом дмухнути, то ураган буде!” Такими словами козаки починали свою боротьбу проти поневолювачів. І через чотири століття знову наш український народ “дмухнув” у бік зла, фальші та лицемірства. Тарас Шевченко знав, що непоборним бажанням українського народу споконвіку було звільнення від неволі мечем Архангела Михаїла. Шевченко знав і бачив, що українці помирають рабами не тому, що слабкі фізич-

но, а тому, що захворіли духовно. А рабів навіть Бог не може визволити. “Рабів до раю не пускають!” — такі заклики лунали на Майдані й лунають у нашій свідомості. Такими закличками, патріотичною атмосферою, молитвою єднання кожен українець змінився, переборював собі нечисть, став кращим. Кожен усвідомив, що нас об’єднує не тільки спільна обкладинка паспорта, а спільна історія, нація, душа. Наступникам Великого Кобзаря вже не загрожує тотальне затемнення свідомості, бо нам болять рани наших Героїв, в пам’яті сяють їхні очі; на сторожі кожного українця до-

лею випадку стоять наші захисники. З кожною кулею, яка зупиняла та й зупиняє чиесь серце, з кожною сльозинкою, кожною гримасою болю та страху ми стаємо сильнішими. Щоправда... Платимо дуже високу ціну. Просимо своєю безмежною українською душею в Бога заступництва”, — звернувся до студентів та викладачів отець Володимир Гуменюк. Зі сльозами болю та смутку присутні молилися за УКРАЇНСЬКИХ ГЕРОЇВ, адже немає чужих синів, яких оплакують українські жінки-матері, нема чужих дітей, які через війну залишилися сиротами.

Георгій ЛУК'ЯНЧУК

(Р)ЕВОЛЮЦІЯ МІФУ: трансформація кобзарства у XIX—XXI століттях

2018 року відзначається 100-ліття створення Кобзарського хору — першого професійного мистецького колективу бандуристів в Україні. Саме з Кобзарського хору беруть витоки і Національна заслужена капела бандуристів України імені Г. Майбороди, й Українська капела бандуристів Північної Америки ім. Тараса Шевченка Ukrainian Bandurist Chorus. До Європейського року культурної спадщини в Україні та з нагоди 204-ї річниці з дня народження Пророка України Національний музей Тараса Шевченка представляє між-інституційний освітньо-виставковий проект “(Р)ЕВОЛЮЦІЯ МІФУ: трансформація кобзарства у XIX—XXI століттях”. У центрі уваги виставки — традиційний для української культури образ народного співця та його зміни в історичній ретроспективі. На виставці представлено живопис, графіку та скульптуру з колекції Національного музею Тараса Шевченка та Національного художнього музею України, унікальні світлини та концертні афіші з фондів Центрального державного архіву-музею літератури і мистецтва України та Центрального державного архіву зарубіжної україніки, музичні інструменти з приватних колекцій, а також відеоматеріали.

На презентації виставки сучасні кобзарі й лірники представили різноманітні виконання на кобзах та лірі Київської, Харківської та Львівської шкіл кобзарського виконання. У рамках освітньо-виставкового проекту протягом місяця будуть відбуватися кураторські екскурсії, покази фільмів, концерти традиційних і сучасних виконавців, дитячі квести. Так, зокрема, можна буде подивитися стрічку “Хоробра 17” канадського режисера українського походження Ореста Сушка. Фільм емоційно оповідає про трагічну та триумфальну історію 17-ти українських бандуристів, яких насильно вивезли до німецьких таборів примусової праці 1942 року, пройшли через Другу світову війну і згодом опинилися в еміграції.

Кураторами проекту виступають молоді науковці-дослідники: Вікторія Антоненко та Анастасія Аболешева. Головною ідеєю виставки є показ шляху розвитку кобзарства упродовж XIX—XXI століть та пояснення особливостей (ре)волюції цього унікального для світової культури явища. Сьогодні різниця між образом старця, що співав історичних пісень під супровід кобзи, та молоді дівчини, яка

них та жартівливих пісень. Найпоширенішими були релігійні пісні, які роз'яснювали догмати церковного вчення для пересічних людей — часто неписьмених. Кобзарі були дуже віруючими людьми й часто брали участь у богослужіннях, кілька разів на

вують експедиції з дослідження їхнього репертуару. Одним із перших зачинателів нового міфу про кобзаря-транслятора став Тарас Шевченко. У своєму однойменному творі він виводить у центр образ Перебенді — співця, який доносить до людей пам'ять про важливі історичні події — часи Козаччини, Коліївщини та Гайдамаччини... Те, що раніше у репертуарі кобзарів було радше внятком, у Перебенді вже стає основою його творчості.

Після Шевченка виникає рух із вивчення творчості кобзарів. Тож кобзарі вже самі починають спеціально вивчати історичні думи та пісні про козацтво, оскільки цього вимагають від них інтелектуали-етнографи. Для збереження свого щоденного заробітку кобзарі дедалі частіше починають співати про давнє козацьке минуле — історичний час, ідеалізований українськими романтиками. Саме з їхніх пісень люди дізнавалися про українську історію, важливі події та персонажів. Кобзарі ставали “ходячими тогочасними ЗМІ”. Цей міф побутував до 30-х років XX століття і був знищений репресивною системою радянської влади.

Міф 3. Кобзар-артист

На межі XIX—XX століть утверджується новий міф про народного співця — артиста. Головним у образі стає не релігійний містицизм, не історична пам'ять, а власне мистецька діяльність кобзарів. Однією з

Експонати виставки

навчалася гри на бандурі у музичній школі та консерваторії й зараз виступає на концертах та фестивалях, не є очевидною. А це, фактично, прояви єдиного “міфу” про кобзаря, який у XIX—XXI століттях відіграв різну роль для суспільства.

Міф 1. Кобзар-медіатор

Першим міфом кобзаря, як народного співця, в українській традиції стає образ Медіатора — сакрального посередника між Богом, Церквою та Людями. Завдяки творам, які виконували кобзарі, звичайні люди могли зрозуміти складні догмати християнського вчення, елементи церковних богослужінь та біблійні історії. Таким чином, кобзарі ставали своєрідними народними “пасторами”. Традиційне українське співцтво до модерних часів існувало у формі старцівства, де старець — людина з фізичними вадами, яка може заробляти на життя лише співом. Старці-кобзарі поділялися на три категорії: 1) жебраки; 2) кобзарі; 3) стихівничі, які вели мандрівний спосіб життя. Вони мали власні об'єднання з чіткою організацією, системою навчання та кодексом поведінки. Християнська мораль лягла в основу їхньої філософії, репертуару і правил. Старці-кобзарі спілкувалися особливою, не зрозумілою нікому, окрім них, мовою — лебійською, а також розробили свою систему ритуалів, зокрема для ініціацій. Репертуар складався з релігійних, історич-

рік збиралися на власний спільний молебень. Через те, що офіційна церква дуже критично ставилася до них, між старцями та священиками часто виникали суперечності та конфлікти.

Міф 2. Кобзар-транслятор

У XIX столітті на перший план виходить уже образ народного співця — транслятора історичної пам'яті. Так твориться новий міф кобзарства: міф про особистість, яка зберігає інформацію про славне минуле та передає її нащадкам. Це було пов'язано з мистецькою течією — романтизмом, який з'являється в Європі на початку XIX століття та приносить захоплення минулим і народною мистецькою творчістю. Історики та етнографи вивчають творчість кобзарів, організо-

Куратори проекту, молоді науковці-дослідники Вікторія Антоненко та Анастасія Аболешева

вчити “на бандуриста”. Змінюється репертуар, з'являються твори, які прославляють радянську владу. Проте навіть це не врятувало кобзарів від репресій тоталітарної системи: зібраних 1934 року після Голодомору-геноциду 1932—33 рр. кобзарів зі всієї України на так званий “з'їзд” фізично знищують під Харковом — тодішньою столицею УРСР. Українська ж еміграція продовжила започатковану Хоткевичем концепцію “кобзаря-артиста”. В її середовищі виникає велика кількість кобзарських організацій, серед яких — професійні музичні установи. “Кобзар” перетворюється зі способу життя на повноцінну мистецьку професію.

Міф 4. Кобзар-еклектик

На початку XXI століття в Україні новий міф про кобзаря все ще перебуває на шляху становлення: функціонує і радянський міф кобзаря-артиста, і здійснюються спроби реконструкції традиційного кобзарства. Водночас відбувається переосмислення образу кобзаря та пристосування його творчості до сучасних мистецьких трендів. Сам крах радянської системи не призвів до ліквідації всіх радянських інституцій. Тому офіційні кобзарські об'єднання, як-от Національна спілка кобзарів України, продовжують існувати й надалі. Суть їх функціонування не змінилась: повна фінансова залежність від держави, “кобзар-бандурист” як окрема музична професія. Представники ж Київського та Харківського кобзарських

цехів, а також Львівського лірницького цеху намагаються відновити, реконструювати інструменти, музику та побут народних співців до модерної епохи — кобзарів-трансляторів історичної пам'яті. Їхній репертуар складають твори давньої української літератури (Тарас Компаніченко та гурт “Хоряє козацька”), кобзарські пісні (Василь Нечепя, Тарас Силенко...) або стилізація сучасних творів під старовину. Паралельно відбувається спроба переосмислення кобзарського міфу. Сучасні гурти та виконавці — Шпилясті кобзарі, Георгій Матвій, Troye Zillia, Crossed Parallels, Pumpkin Tea Club, B&B Project, Krut, Валентин Лисенко та інші еkleктично поєднують традиційні кобзарські пісні та мелодії з сучасними музичними тенденціями. Зокрема це виконання старовинних кобзарських творів на сучасних інструментах або сучасних пісень на бандурі.

Десята «Таїна буття»

Едуард ОВЧАРЕНКО

У Запорізькому академічному обласному українському музично-драматичному театрі ім. В. Г. Магара відбулася прем'єра вистави «Таїна буття» (режисер Тетяна Лещова) за п'єсою сучасного драматурга Тетяни Івашенко. Цей твір, присвячений Івану Франку, має багату сценічну історію.

Уперше виставу «Таїна буття» 20 років тому поставив Віталій Семенов у Київському академічному драматичному театрі на Подолі. Заслужені артисти України Володимир Кузнецов (Іван Франко) і Лариса Трояновська (його дружина, Ольга Хоружинська) на тлі подій кінця XIX століття показали історію стосунків двох людей, трагедію їхнього нещасливого життя. Режисер з окремих картин-сюжетів вибудував насичену глибокою внутрішньою напругою розповідь про те, що найстрашніше у житті — це відсутність кохання.

Наступною стала постановка Львівського обласного театру імені Юрія Дрогобича, яку 2005 року здійснив Олександр Король, а ролі зіграли народні артисти України Алла Шкондіна і Адам Цибульський. Перед глядачем постав психологічний поєдинок,

образ нелюбої дружини, поступове переродження чоловіка з товариша у ворога. Стіна непорозуміння не дозволила Хоружинській досягнути геній Франка. А він не зміг пустити у свою душу ні дружину, ні інших жінок, яких кохав.

Того ж року Олександр Король поставив ще одну виставу за п'єсою в Луганському обласному академічному музично-драматичному театрі, що мала назву «Мені являлася любов...» Цю виставу показали в Дрогобичі у рамках спільного проекту між луганцями і Львівським обласним музично-драматичним театром. Тоді театри обмінювалися акторами.

2014 року виставу поставили Коломийський академічний обласний український театр ім. І. Озаркевича та Перший український театр для дітей і юнацтва (м. Львів).

Через два роки заслужена артистка України Людмила Колосович у Телетеатрі (м. Дніпро) поставила моновиставу «Жінка, яка йшла поруч». Образ Ольги Хоружинської у цій виставі створила Ольга Бразинська.

А наприкінці 2016-го до твору Тетяни Івашенко звернулася провідна драматична сцена країни — Національний академічний драматичний театр ім. І. Франка.

Виставу присвятили 160-річчю від дня народження і 100-річчю від дня смерті Каменяря. У цій виставі грають корифеї театру — Галина Яблонська і Олег Шаварський, і творча молодь — Дмитро Чернов, Віра Зінєвіч, Анастасія Добрина і Анастасія Чумаченко.

Наступною стала постановка Сергія Сидоренка у Сумському театрі юного глядача. Тут перед глядачами постає Франко — людина і митець, з усією багатогранністю почуттів, емоцій, рішень, поразок і перемог.

Крім цього «Таїну буття» ставила українська діаспора Риги.

Вистава «Таїна буття» Театру ім. Магара допомагає по-новому сприймати заучене ще у школі. Емоції і пластика акторів, музичне оформлення і виразний мінімалізм декорацій дають можливість прожити разом з героями через любовні лінії дуже складне життя справді генія Івана Франка. Втім, з геніями жити складно. Особливо запам'ятовується образ

Ольги Хоружинської, який створила молода актриса Галина Капранова. По-новому розкрив свій талант Сергій Собержанський — Іван Франко. Режисерською знахідкою стали провідники (Анна Акішина і Анастасія Ляшиченко). Цих персонажів немає у п'єсі, але вони допомагають краще зрозуміти переживання головних героїв.

Київський показ вистави відбувся на сцені Академічного театру «Колесо» в рамках Українського формату фестивалю AndriivskyFest. На виставу запросили режисера-постановника першої вистави «Таїна буття» Віталія Семеновца та акторів Ларису Трояновську і Володимира Кузнецова. Також серед гостей була авторка Тетяна Івашенко.

Едуард ОВЧАРЕНКО

Розпочався вечір невеликим концертом, під час якого актори театру Валентин Бойко, Анна Тамбова, Олександра Пашкова і Катерина Шенфельд під музичний супровід віртуозного композитора і піаніста Тимура Полянського виконали класичні та сучасні українські романси, а заслужена артистка України Лариса Трояновська читала поезію Лесі Українки.

Оксана Забужко поділилася своїм баченням творчості Лесі Українки. Зокрема вона розповіла, що з 1895-го до 1905 року в Києві діяло літературно-артистичне товариство, яке щотижня проводило вечори, формат яких передбачав тематичний реферат. Досить часто Лариса Косач була тим доповідачем, котрий інформував київську публіку про новинки європейської літератури. Потім була дискусія. Після цього — музична частина, якою завідував Микола Лисенко. Особливою популярністю у глядачів користувалися українські програми, що відбувалися раз на два тижні.

Ці вечори відбувалися у будинку дворянського зібрання, що був на місці сучасного Майдану Незалежності. На жаль, під час так званої реконструкції центру Києва у 1975—1976 роках цей будинок зруйнували. Але старше покоління його добре пам'ятає.

З роками життя Лесі Українки збіглася епоха, що була відцентрована на театр. Це була щаслива епоха Європи перед початком Першої світової війни, коли єв-

Новий погляд на Лесю Українку

Київський академічний драматичний театр на Подолі запросив шанувальників рідного слова на літературно-театральний вечір «Хто визволиться сам, той буде вільний», присвячений дню народження Лесі Українки.

Лідія Данильчук у виставі «На полі крові»

ропейська цивілізація за одне покоління зробила колосальний ривок у культурному та технічному напрямках. В Україні це була епоха корифеїв театру. Це середовище великою мірою впливало на формування майбутньої письменниці.

Леся Українка авторка 20-ти

драм, якими переформатовано з жіночої точки зору всю європейську міфологію. Вона виконала підготовчу роботу для всієї жіночої літератури XX століття. Це речі, на які театр має резонувати, до котрих театр має дорости, до яких мусимо дорости всі ми.

Після цього Оксана Забужко поділилася думками щодо п'єс Лесі Українки «На полі крові» і «Камінний господар».

«На полі крові» належить до шести драм-апокрифів письменниці про раннє християнство. Вперше була надрукована 1910 року в «Літературно-науковому віснику». Але доля цього числа «Вісника» склалася драматично. Київський комітет у справах друку оскаржив цю п'єсу за доносом так званого духовного цензора. А російська православна церква вважала, що письменниця у цьому творі допустила багато вольності. За вироком суду весь наклад вісника конфіскували. П'єса «На полі крові» довго не бачила київської сцени, а сьогодні вистави за нею готують два столичних театри.

«Камінний господар» Лесі

Українки — унікальна версія Дон Жуана, якою письменниця закрила цю тему в історії світової літератури. У XX столітті багато хто вважав п'єсу вершиною її творчості. Французький літературознавець Жак Морель називав цей твір заповітом письменниці. Тут показані дві дзеркальні пари: Дон Жуан і Анна — це нова епоха, а Командор і Долорес — епоха помираючого лицарства.

Якщо Долорес і Командор — люди обов'язку, то Жуан і Анна — люди, які вважають, що свавілья — це свобода. Вони були переконані, що можна роботи все і їм за це нічого не буде.

У другій частині вечора Львівський «Театр у кошику» представив постановку драматичної поеми Лесі Українки «На полі крові», що пропонує оригінальний погляд на історію відступництва і зради Юди. Згідно з апокрифічною версією, на яку спирається поетеса, Юда, продавши Христа, не повісився, а купив за отримані гроші клапоть безплідної землі біля Єрусалима. На цій території Леся Українка моделює зустріч двох дійових осіб: Юди і Прочанина, підносячи її до рівня морально-етичної дискусії.

Поставила виставу заслужений діяч мистецтв України Ірина Волицька-Зубко. Особливість постановки полягає в тому, що заслужена артистка України Лідія Данильчук відразу виконує дві ролі — Юди і Прочанина.

лю УПЦ КП «За жертвовність і любов до України».

Олена ЛОГІНОВА,

молодший науковий співробітник Чернівецького обласного меморіального музею Володимира Івасюка

Цього року дуєт «Скриня» відзначає 30-ліття своєї творчості. І співаки планують провести 30 концертів в Україні та Європі для палких прихильників свого таланту.

Ювілейний рік Марія та Володимир Лобураки розпочали

Лірична тема на два голоси

концертом-зустріччю у Чернівецькому обласному меморіальному музеї Володимира Івасюка.

Працівники музею підготували виставку «Любов до музики одна», де представлено книги, фотографії, газетні публікації, ноти, пам'ятну поштову марку дуету «Скриня».

Марічка і Володимир виховувалися у кращих українських тра-

диціях, де завжди шанували правдиве слово та пісню. Свою любов до Батьківщини, до її традицій, до її людей висловлюють у піснях. Недарма цей дует відомий у багатьох країнах світу. Їхні ширі, шемливі, добрі, вдумливі та радісні пісні полонили душі багатьох українців. Неодноразово виконавці бували з концертами в зоні АТО. Їх нагороджено медал-

Зірка французького кіно Жан Рено заговорив українською

Наталія ГУМНИЦЬКА, Львів

Жан Рено приїхав на зйомки фільму «Останній крок» і оселився у готелі «Синевирська Поляна» на Закарпатті. Артист вразив співробітників готелю та місцевих мешканців скромністю, гостинністю, ввічливістю.

Не обійшлося і без курйозів. Так, наступного дня після заселення Жан Рено ввічливо попросив винести з кімнати годинник, пояснивши, що дуже втомився, а годинник заважає йому спати.

За короткий час зйомок Жан Рено уже вітався «добрий день», вивчив кілька фраз українською. Така увага зірки до нашої мови — це вияв поваги до культури країни перебування і розумінням значення мови як важливого атрибута ідентичності для будь-якого народу. Адже уряд Франції дбає про збереження, розвиток і функціонування французької мови як державної. Яскравим свідченням розуміння вищим керівництвом держави вирішального впливу мови на стабільність і збереження національних традицій є мовний «Закон Тубона» (закон, виданий французьким урядом для закріплення статусу французької мови як основної офіційної в документах уряду, на робочому місці, у видавцях і маркуваннях товарів, комерційних контрактах, ділових комунікаціях і деяких інших контекстах). Жан Рено мимоволі став прикладом для українців, як слід ставитися до рідної мови.

Така поведінка символу французького кінематографа дуже сподобалася українцям, про що свідчать численні відгуки у соцмережах, зокрема:

«Ось вам і культура — за кілька днів навчився вітатися українською і дякувати, хоч воно йому не треба, бо ж жити тут не збирається. А наші так звані співгромадяни не можуть опанувати українську мову. Було б бажання», «Величезна повага до пана Рено...», «А нашим треба закон про мову, в країні, в якій живуть і грабують цинічно народ, який поважають у всьому світі!!!», «Це справжній митець, а не зірка на час», «Надзвичайно талановита і вихована людина», «Він не лише актор хороший, а й людина».

Тож велика подяка Жану Рено за урок для нас, українців. Залишається лише його засвоїти.

“Так важливо творити добрий, милосердний світ, адже всі ми стомилися від неправди, зла, жорстокості й насилля”.

Петро СОРОКА

Мальовничий світ Христинки Ковальчук

Про Христинку Ковальчук хочеться говорити без огляду на вік і учнівство. Її становлення як художниці відбувається яскраво і стрімко. Про це свідчать численні нагороди, які вона отримала на різних конкурсах і виставках.

Але важливо не тільки це. Знаючи більше вражає інше — становлення душі, без чого не може бути й мови про становлення стилю. Сьогодні в цьому, здається, не сумнівається ніхто. Але мало знати, треба ще й ненастанно працювати над собою, не дозволяти душі лінуватися, відчувати її безсмертне світло. В усьому, що малює юна художниця, відчувається ота висока присутність душі, її легкий серпанок оповиває навіть найпохмуріші полотна (“Тіні забутих предків”, “Діти війни”, “Між небом і морем”, “Квітник у пустелі”), а також проявляється у кожній барві й, сказати б, у кожному штриху, лінії і мазку. Більше того: світло душі присутнє не тільки в межах картин, воно поза ними як своєрідна аура. Тому так радісно, хвилююче і бентежно оглядати ці роботи, залишатися з ними наодинці, слухати їх, впиватися вишуканою колористикою, пластикою і відчутною для серця музикою.

Хоча юна художниця зізнається, що над усе любить реалізм, оскільки без нього неможливо правдиво відобразити світ, рамки класичного реалізму для неї явно затісні. У її роботах багато незвичного, фантазмагоричного, вишнього, де тісно переплетені елементи сюрреалістичних домислів і постмодерних творчих прозрінь-проривів. Такі передусім картини: “Той, хто розсипає зорі”, “Сновидіння”, “Будинок тиші”, “Квітковий ліхтар”, “Всесвіт”, “Країна Чорноземія” та багато інших.

Скільки тут фантазії, яка не може не подивувати, скільки шасливих знахідок, які вражають, який цікавий політ думки, що спонукує глядача до співтворчості!

Тернопільянка Христинка Ковальчук робить в образотворчому мистецтві перші кроки, але вони такі промовисті, привабливо-самобутні й упевнено-сміливі, що це дозволяє говорити про незаперечний творчий талант і успішну долю, яка народжується і заповідається на наших очах, говорити не стільки про входження у світ мистецтва, як злет.

Подібне відбувається не так уже й часто, хоча Україна ніколи не була бідною на яскраві творчі особистості. Ще Пантелеймон Куліш у позаминулому столітті вигукував: “Скільки у нас того добра і ніхто йому ціни не знає”.

Так важливо не просто помітити, підтримати юний талант, а й оцінити його, фахово прочитати, проаналізувати те, що вже зроблено, адже в ньому так зримо і чітко проглядається проекція майбутніх досягнень і звершень.

Зрозуміло, що за тим стоять вперті і непрості творчі пошуки, молитовний діалог з Богом, безсонні ночі, ґрунтовне знайомство з роботами великих попередників (від імпресіоністів до фавістів, від Єроніма Босха до Івана Марчука), і головне, — спонтанні осяяння, тобто те, що падає з неба, оповите вишньою тайною, і осмисленню, а тим більше поясненню, не піддається.

Христинка любить зорі, небеса, хмари над головою, як білі острови, її ваблять і кличуть горні висоти, проситься на полотно незвідані й непізнані виміри, але що цікаво: небесне ніколи не відірване в неї від земного, а найчастіше постає у нерозривній єдності. Так побачити в небесному земне, а в земному небесне, здається, уміє тільки вона (“Між небом і морем”, “Фабрика зірок”, “Вода, повітря і...”).

Залюблена в колір, вона вкладає в нього настрій, думку і мелодію. Головне — мелодію. Її барва звучить так, ніби вона малює її величність Музику. Такі “Планета сподівань”, “Примирення”, “Пори року”, “Чотири радості”... Звичайно, щоб почути цю музику, мало дивитися тільки очима, потрібен пробуджений, особливо пильний зір і слух серця. Саме на такого глядача і розраховує юна художниця.

Техніки, якими вона послуговується і які майстерно опановує,

— олія, акрил, батік, графіка і акварель. Важко сказати, яка з них найулюбленіша і в якій вона сьогодні найвправніша. Скрізь відчувається впевнена твердість руки і любов серця. Малярка ніколи не повторюється, не перемальовує себе, а постійно намагається іти далі, бути різною і, сказати б, упізнано-невпізнаною. Це так важливо для того, хто хоче створювати у мистецтві справді вартісні речі, піднятися над собою, тобто бути майстром, а не ремісником.

І ще ось яке спостереження. Світ, який створює Христинка, — неймовірно добрий у своїй основі, казково-лагідний і привітний, сказати б, райський. У ньому затишно і безпечно усім: метеликам, котам, дітям, янголам, деревам, квітам і зелам... Над ним покров Божої Матері. Це так важливо творити добрий, милосердний світ, адже всі ми стомилися від неправди, зла, жорстокості й насилля.

До того ж не тільки художник наслідує світ, а й світ наслідує художника. Тому той, хто милується картинами молоді мисткині, неодмінно стане хоч на йоту добрішим, кращим і співчутливішим. Що може бути вище від цього? Тим більше сьогодні, коли в Україні триває кривава російська експансія і ЗМІ нав'язують нам мистецтво зловісне і агресивне, що обезлюднює, обезличує

і запускає в душу руйнівний демонський вірус, який спроможний розірвати людину зсередини і штовхнути на злочин.

Полотна Христинки Ковальчук несуть у собі світло Божої чистоти і незнищеної любові, вони підносять душу над цим похмурим і часто неприхильним до людини світом і говорять кожному: в усьому, що оточує тебе, є часточка божества, вчися побачити її, живи красою і любов'ю, примножуй її у собі, і світ неодмінно стане кращим, людянішим та милосерднішим.

І останнє. Христинка Ковальчук — виражено україноцентрична художниця, а це означає, що слова “Україна”, “рідна земля і мова”,

“народні звичаї і побут” для неї не порожній звук. Вона в усьому шукає одвічний український архетип, любить нашу звичаєвість і село, що зберегло і пронесло крізь віки незнищений код нації.

Про це свідчать такі її колоритні й глибоконаціональні за духом і виконанням роботи, як “Писанки” (серія), “Країна Чорноземія” (на рівні кодів тут закладено так багато), “Тіні забутих предків” (насправді забутих і зведених у культ), “Стежка до отчого дому” (цю картину оповиває дух високої християнської релігійності), ілюстрації, виконані за мотивами поезій Тараса Шевченка “Катерина”, “Мені тринадцятий минало”, “Тополя” та інші.

Петриківський Ліс

ТИЖНЕВИК ВСЕУКРАЇНСЬКОГО ТОВАРИСТВА «ПРОСВІТА» імені ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

АНОНС

Будьмо разом! ПЕРЕДПЛАТА—2018

Вартість передплати (з доставкою і поштовими витратами):

Поштовий індекс — 30617. Сторінка у каталозі — 76

на 1 місяць	14 грн 56 коп.	на півроку	80 грн 90 коп.
на 3 місяці	42 грн 25 коп.	на рік	159 грн 20 коп.

Засновник: Всеукраїнське товариство “Просвіта” імені Тараса Шевченка
Реєстраційне свідоцтво КВ № 4066 від 02.03.2000 р.

Шеф-редактор Павло МОВЧАН

Головний редактор

Любов ГОЛОТА

Редколегія

Любов ГОЛОТА (голова),

Ярема ГОЯН,

Павло МОВЧАН,

Олександр ПОНОМАРІВ,

Іван ЮЦУК

Заступник головного редактора

з виробничих питань

Наталія СКРИННИК

278-01-30 (тел./факс)

Відповідальний секретар

Ірина ШЕВЧУК

Відділ просвітнянської роботи

Ольга ЖМУДОВСЬКА

Відділ культури

Едуард ОВЧАРЕНКО

Відділ коректури

Тетяна ЩЕРБАК

Ірина СТЕЛЬМАХ

Комп'ютерна верстка

Ірина ШЕВЧУК

Володимир ЖИГУН

Інтернет-редактор

279-39-55

Черговий редактор

Ольга ЖМУДОВСЬКА

Бухгалтерія

279-41-46

Адреса редакції:

вул. Хрещатик, 10-Б,

м. Київ, 01001

E-mail: slovo_prosvity@ukr.net

http://slovoprosvity.org

http://prosvitanews.org.ua

Надруковано в ТОВ “Інтерекспресдрук”, вул. Сім'ї Сосніних, 3.

Загальний наклад у березні — 13 200

Листування з читачами — тільки на сторінках газети.

Відповідальність за достовірність інформації несуть автори. Редакція залишає за собою право редагування та скорочення текстів. Редакція не завжди поділяє погляди своїх авторів. При використанні наших публікацій посилання на “Слово Просвіти” обов'язкове. Індекс газети “Слово Просвіти” — 30617

